AB
50 A 3
K, 53

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0001-7

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0002-3

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0003-8
DFG

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0004-4

00 a
M-s 923

M·T·CICERONIS PRO A. CECINNA ORATIO UNDECUNQUE DISERTIſSIMA.

M·T·CICE-
RONIS PRO A.
CECINNA ORA-
*tio undecunque diſer-
tiſsima.*

Elucidata maximorum in re litera
ria virorum, Iacobi Omphalij An-
dernaci, atq; Bart. Lato-
mi appoſitiſsimis an-
notationibus.

Acceſſerunt præterea Ioachimi Camera-
rij in eandem pro A. Cecinna Oratio-
nem docta cum primis, tum
longè vtiliſsima
ſcholia.

1568.

COLONIAE AGRIPPINAE
Ad Interſignium Monocerotis.
Anno. 1565.

L57.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0005-0

Universitäts- u. Landesbibliothek Halle (Saale)
AB 50A 3/K, 53
Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0006-5

M. Hardericus Smidensted oratoriæ illustris facultatis in inclyta Julia Acad: professor.

More quodam nostro ad facilitatem illustris oratoriæ animadvertentium artificium, ex quo ratio subiecta tractandarum in vita humana sub quolibet formarum atque genus cuiuslibet controversiarum principia explicationis de tribus istis rixis atque principiis conformando orationis partibus generaliter quaedam delibabimus 1 DE INVENTIONE huius orationis 2 DE EIUS DISPOSITIONE: 3 DE PERIODO aliquanto venustiorum inter ipsam orationis explicationem, elocutionem una cum ipsa in argumentorum tractatione et singularum orationis partium copiosa et ad motum directa amplificatione. De quibus singulis diserte et breviter ad felicissimam negotiorum similium gerendorum imitationem

1 DE INVENTIONE orationis quo argumentum primum pertinet orationis 2 GENUS CAUSÆ 3 Status seu pro 4 argumenta statim confirmantia.

Marcus Fulcinius Tarquiniensis moriens uxorem nomine Caesenniam opibus matronalibus virtutibus decoratam foeminam reliquit. Cuius obitu Ebutius hoc versuti operam, cum in aliis rebus tum in fundo quodam emendo usa est, qui fuit in agro Tarquiniensi continens antiquo suo praedio, in quo dos erat collata. Caeterum non multo post ipsius fundi emptionem

accidit ut Cesennia Auli Cecinnae nuberet quae mulier annis aliquot post moriens haeredem bonorum suorum relinquit, Sexto vero Ebutio exiguum quiddam pro opera data, quae potius officii simulatio dici posset, legavit. Atque hic homo impudens et avarus pro innata malitia et vanitate audet re Cecinnam Romae in ius vocat et in arguit fundum illum continentem praedium Cesenniae suum esse fundum et se sibi emptum emisse dicit. Cum Ebutius excogitator hoc novum genus litis tam callide intenderat Cecinnae re cum amicis communicata placuit ut veniret in rem praesentem hoc est in agrum de quo lis erat veniret ut ipse quidem antiquum iuris Romanorum si a Ebutii iustior esset, de fundo deduceretur. Ad hanc divindicationem de utriusque partis consensu dies sumitur et Cecinna cum paucis advocatis constituto tempore venit, quibus Ebutius cum armatis et coactis hominibus occurrit ac eum aditum suum in fundum ipsis intercluserit et propius accedentes ferro atque vi armata ita repulit ut Cecinna cum omnibus suis amicis in fugam verteretur. Hanc iniustam hominis machinationem ad Dolobellam, qui tum temporis praetor fuit, detulerunt, praetor ut solet interdixit de vi armatis hominibus facta ut unde Ebutius deiecisset Cecinnam eodem restitueret. Ebutius respondet se restituisse quia nec vim fecisset nec deiecisset de fundo. Contra Cecinna negat. Itaque quaestio sponsio facta est utrum sit restitutus Cecinna ex interdicto. Stat oratione definitus his ut quod sit deiicere ut planum faciat Ebutium vim armatis hominibus fecisse et Cecinnam de fundo deiecisse nec eum restituisse ipsumque Ebutium litteris interdicti adversus suae defensionem malitiose abuti reclamante manifesta cum aequitate tum iuris sententia.

DE GENERE CA STATV ET VERA ORATIONIS PROPOSITIONE

Ad genus causae iudiciale cum accusationes referantur et
defensiones constat et hanc orationem quam manifestam continet Cae-
cinnae defensionem genus causae iudicialis est. Ceterum cum ad
causae genus iudiciale conflictus non solum de facto sed de lege et ad
facti citata defensionem pertineant et sub tota hac oratione
de interdicto unde vi quo Ebutius Caecinnae adversarius teneatur
principaliter disceptari, videatur quod legis vitium obtinet.
Manifestum est orationem pro A. Caecinna substantia legali
scripti verbis et sententiae a Cic: oratore exaratam fuisse,
Caecinnam: cum intenderet de vi armatis hominibus interdictum
ut illud restitueret. Ex adverso Ebutius se eum restituisse ex
interdictum vel quod idem est non teneri interdicto ex
et depulsione orta est controversia. Cuius constitutio ex intentione
princeps quaestio in qua causa vertitur, an Ebutius teneatur inter-
dicto unde vi vel verum Caecinna interdicto unde vi debuerit
uti, vel quod planius est, utrum Ebutius Caecinnam ex inter-
dicto unde vi restituere teneatur. Quae futura est negotii
summa ad quam referuntur argumenta omnia et probationes quod
ut magis fiat dilucidum ad statum orationis utrum pertinens
comprehendendum Intentio Caecinnae: Restituere me de-
bes Ebuti unde vi deiectus sum ex praetoris interdicto
DEPVLSIO Non te deieci sed ingredientem prohibui
Ratio adversarii: Deiici enim non potuisti qui non acces-
sisti Firmamentum ad labefactandam adversarii
rationem: Imo vero deiectus es quia vi prohibitus et fugatus
et in eadem est causa qui ut ingressum expelli ut ingredi-
entem repelli. Ex firmamento et rationis conflictu nascitur
quaestio, quam κρινόμενον vocant vel iudicationem
nominant num is qui cum prohibitus hominibus armatis
ingredi fuit deiecisse dicatur ad quam argumentationes
accommodantur. Utrum haec porro iudicatio

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0009-5

iuncta constitutioni constionem orationis et defensionis totius summam constituunt Nunc Ebutius prohibens hominibus armatis ne fundum ingrederetur Cecinna interdicto unde vi ad restitutionem teneatur Cum approbationem certam et dilucidam orationis totius hanc propositionem ad quam argumenta orationis partes et amplificationes omnes referuntur commodissime eam constituimus: Ebutius vi armatis hominibus Cecinnam prohibens ne fundum ingrederetur interdicto unde vi ad Cecinnae restitutionem tenetur

281X

DE ARGUMENTIS ORATIONIS STATUM confirmantibus

Praeter observationes orationis huius infinitas alias illustre inprimis et admirabile artificium in parte confirmationis vel argumentationis conspicitur: Oratio enim licet copiosa et fusa tum vero argumenti genere difficillima sit, si quis tamen paulo eam diligentius legat et inspiciat, syllogismo solum unico eo terminabitur: Qui vi hominibus armatis alium deiicit tenetur ex interdicto unde vi ad restitutionem.

Ebutius vi hominibus armatis Cecinnam deiecit

Ergo ex interdicto unde vi ad Cecinnae restitutionem tenetur Cum in parte orationis copia et eloquentia admirabilis suspicienda quo argumenta breve et unum in divinas iam angustias extendere et corpus tam ea iustum ac planum, ut verbor: et rer: splendore illustratum natura et arte adiuncta confici potuit Hos membra confirmationis omnia et singula quam diligentissime ad syllogismi debitas partes reuora bimus in negotiorum Civilium vel Ecclesiasticorum explicandorum imitatione

DE DISPOSITIONE ET PARTIBUS ORATIONES

Constat oratio quinque diversis partibus primo Exordio triplici ad personarum benevolentiam et etiam docilitatem parandam 2 Narratione in eo Marcus Fulcinius 3 propositione in eo : sponsio est facta 4 Confirmatione in eo Maxime fuit optandum Caecinnae recuperatores 5 Conclusione in eo quamquam hic extra iudicium est quod hoc tribuendum sit

DE ELOCUTIONE

Elocutionis ostentandum usum modum habeng observatum est in rebus

Meminit et Suetonius in Tito cuiusdam Caecinnae qui ob suspitionem quandam coniurationis ab imperatore ad coenam invitatus per proditionem interfectus est.

Caecinna pronomine Eques Romanus fuit ex municipio Volaterrano : Ciceronis familiaris et ab eo in causa quadam haereditatis defensus fuit: in hac oratio Cic:

Scripsit et librum de fulminum observatione quem Seneca se fatetur imitari. Fuit et Caecinna quidam Ex octavii Caesaris fratribus cuius meminit Cic: in Ep: ad Att: Caecinna item alius fuit ex Vitellii ducibus quamquam apud Bebria cum Othonianis feliciter dimicavit

Xb

S[ecundu]m i Quantum) pars orationis prima Exordium
q[uod] p[ro] rerum dicendae ca[usa] p[rae]mittendarum fac[ultate] multitate
variplex ab oratore constituitur Et q[uia] Exordia ubi nam
sedem habent vel ad benevolentiam concitandam vel ad
attentionem et docilitatem parandam diriguntur
pars Exordij prima tota ad benevolentiam studium
Cecinnae conciliandam directa est quam à loco id
circo Exordiorum: duo, q[uod] a personis est Clientum dicit
ipsa hij p[rae]tis ... perspicuum esse possit statuemus
totius hij p[rae]tis p[ro]positionem in quam cogitationem desscripsit
Cic. Verissimam illam: Aulus Cecinna h[omo] considerat[us]
et moderat[us] iure non armis putat agendum
Tractatio Enthymematica est ... duobus constans
membris Intelligit Cecinna in foro et iudicijs
publicis audaciam et impudentiam non valere ...
consideratus et moderatus non armis sed iure contra Ebu-
tium agendum sibi existimat Verum hoc Enthyme-
ma (id est ...) forma magis
syllogistica hypothetica exornavit Cic: (Quoniam
... audacie ... nec modo impudentie
Verum et illud) Consequens Enthymematis: cuius sententia
... consideratus Cecinna iure sibi decertandum esse existi-
mavit ornata et amplificata in forma ut dictum hypo-
thetica ad numerosam reddendam periodum et Synony-
mia vel expolitione item repetente et Antithesibus
Ac nimirum) amplificatio Enthymematis vel primi
Exordij partis i ab Antithesi cuius p[ro]positio at vero contra
audax et impudens vel Ebutius audax in malam
audens in bonam ... audentes
fortuna iuvat non audaces Non solum) Ratio p[ro]positionis
cuius sententia: audacter enim venit in iudicium ...
det ... factum ... ornata et amplificata hac ratio
parenthesi inserta et Aethiologia constituta quadam ... ca[usa]
finali impudentiae vel confessione ... rationis
adversae et iniusta Ironiae Elisione ad augendam
adversarij impudentiam

Usitatius est confiteri de crimine quam
confiteri crimen

Nisi forte)

i. nisi forte haec illi fuit causa impudentiae
Vel nisi forte hoc arbitratus est Ebutius, Stan:
facilior sensus est adsciscit enim sibi multos
accusativos qui sequuntur Caecinnam inferiores
superiorem huius orationis intellectus est:
Existimat Ebutius Caecinnam perfugisse ex agro
quia vis contra mores facta sit similiter
existimat se fictitium superiorem sive contra
mores factitatum sit (Moribus) i. extra
morem civitatis (Si vis facta esset)
Si Caecinnam deiecisset ex agro iure civili
legitimo et iudiciali extra mores. Sed quae de
vi quae moribus fiebat saepe in hac oratione lo-
quitur Cic: Legant in hanc orationem ado-
lescentes studiosi Hotomannum ut quid sit
vim fieri moribus intelligant. Animadvertat
vero ex hoc loco moris fuisse ut cum de agro
quopiam controversia instituerentur litigatores
de amicorum sententia diem sibi sumerent quo
die in rem praesentem i. in agrum illum una

Venirent et in agro vim aliquam alter alteri
faceret non veram et solidam sed fictam et
simulatam. Ex tota a: hac oratione. Unde
aperte constat, quod is qui deiectus erat a praetore
ex edicto postulabat ut unde vi deiectus
esset cum possideret eo restitueretur. Praetor
decernebat eum restitui iussusque ab adversa-
rio peteret ut se restitueret. respondebat ad-
versarius se restituisse. Adverso igitur restitutum se
negante sponsio fiebat. Recuperatores sume-
bantur apud quos quaerebatur restitutus ne esset
qui fuerat deiectus an non et paruisset ne deiec-
tor edicto atque imperio praetoris an non. Hoc autem
iudicio reus nihil aliud quaerebat quam uter
possideret. Nam si non possidere adversa-
rium deiector probaret vincebat et edicto
praetoris paruisse iudicabatur. Non enim aliter
erat restituere iussus nisi si possessorem de-
iecisset. Haec igitur vis et deiectio quam
moribus fieri dicit Cicero (hoc ratio est)
i. hoc arbitratus fuit (a compositio:) i. si fiat
contra mores

M. T. CICERONIS PRO A. CECINNA ORATIO.

SI quantum in agro, locisq́; deſertis audacia poteſt, tantum in foro atq; in iudicijs impudentia ualeret: non minus in cauſa cederet A. Cecinnæ Sext. Ebutij impudentiæ, quàm tum in ui facienda ceſsit audaciæ, uerùm & illud conſiderati hominis eſſe putauit, qua de re iure decertari oporteret, armis nõ contendere, & hoc conſtantis: qui cum ui & armis certare noluiſſet, eum iure iudicioq́; ſuperare. Ac mihi quidem cum audax præcipuè fuiſſe uidetur Ebutius in cõuocãdis hominib. et armãdis, tũ impudens in iudicio, non ſolũ quòd in iudiciũ uenire auſus eſt (nam id quidẽ, tametſi improbè fit in aperta re, tamẽ malitia eſt iam uſitatũ) ſed q. non dubitauit id ipſum, quod arguitur, confiteri: niſi fortè hoc rationis habuit, quoniam ſi facta uis nõ eſſet morib. ſupior in poſſeßiõe retinẽda non fuiſſet, quia cõtra ius moreq́; facta ſit, A. Cecinnã cum amicis metu ꝑterritũ profugiſſe. Nũc quoq; in iudicio, ſi cauſa more, inſtitutoq́; omniũ

Apodipoſis, reditio ad probandum.

defendatur, nos inferiores in agendo non futuros: ſin è conſuetudine recedatur, ſe, quo impudentius egerit, hoc ſuperiorem diſceſſurum. quaſi uerò aut in iudicio poßit idem improbitas quod in ui, confidentia, aut non eo libentius

Ironia.

tum audaciæ ceſſerimus, quo nunc impudentiæ facilius obſiſteremus. Itaque longe alia ratione Recuperatores ad agendam cauſam hac actione uenio, atq; initio uenĕram: tum enim noſtræ cauſæ ſpes erat poſita in defenſione mea, nunc in confeßione aduerſarij: tum in noſtris, nunc uerò in illorum teſtibus, de quibus ego antea laborabam, ne ſi improbi eſſent, falſi aliquid dicerent: ſi probi exiſtimarentur, quod dixiſſent, probarent. Nunc ſum animo æquißimo: ſi enim ſunt uiri boni, me adiuuant, cùm id iurati dicunt, quod ego iniuratus inſimulo: ſin autem minus idonei, me non lædunt, cùm ſiue creditur his hoc ipſum quod nos arguimus, ſiue fides non habetur, de aduerſarij teſtium fide derogatur. Veruntamen cùm illorum cauſæ actionem conſidero, non uideo quid impudentius dici poßit: cùm autem ueſtram in iudicando dubitationem, uereor ne id quod uidentur impudenter feciſſe, aſtutè & callidè fecerint. Nam ſi negaſſent uim hominibus armatis eſſe factam, facilè

A

Iniuratus) cui non iuravit nec enim Orator cogebatur iurare sicut nec (?) ut patet ex actione recta in Verrem Me. i. [illegible] cam non lædunt (derogat i. detrahit de testium adversarii fide Nam adversarijs fides haberi non debet

Veruntamen) Exordij pars recta ad odium item conflandum adversario, ducta i. deroga ex loco similiter Exordiorum: [illegible] quæ à personis adversariorum ducta sunt ea ab astutia callidita tecte consilio [illegible] adversarij in sua actionis oratione. Est enim vulgatum hoc Ciceroni adversariorum: consilia principio statim orationis ad conflandum adversarijs odium exponere cuius rei illustre exemplum actio in Verrem recta continet. Nunc de Exordij huius tractatione

Veruntamen) [illegible] rectæ Exordij partis cum sententia astute et callide ubi actionem cum consilio agunt adversarij (Cæ actionem ut [illegible] se cum armatis [illegible]

astutus callidus differunt:

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0017-6

Nam] Ratio ꝯpos. Quamobrem affert
fert Ebutius op crimen fateatur pro positione
contrariam Nam viderunt Sagaces adversarij
si factum confiterentur atque iura defenderent
Vobis iudicibus obijci eam deliberandi rectam
de Ebutij improbitate quamdo ipso iure et
sententia interdicti disputandi addita hac
vinscula amplificatione de quo iure vel
disputare vel contendere animadverte
runt improbi difficillimum et summi inge
nij fere

Quasi vero) insignis et notabilis Roma q: iterum
impudentia possum in iudicio quandam in ... ppetran
da Itaque longa alia) Amplificatio altera primae
Exordij partis quoddo ex ratione pcedentis illata
Cum enim dixerit Ebutium impudentem factum audac
ter confiteri infert ex eo amplificationem in qua Ebuti
impudentiam illam ad suam utilitatem convertit et se
collocat in ea defensionis propo est) Itaque qa factum
fatetur adversarius eam alia ratione agam quam
institueram. Notabunt vero studiosi hanc ipsam ampli
ficationem orationum principijs aptissimam et
modo dicendi orationi sequendam eo ppea q orem
suspicionem removeat non ppaz ate aut medi
tate orois Quintil. enim de exordio pcipiens
diligenter inquit ne suspitio sing in oi parte vitandum
est ... minime ostentari debet in principijs cura
quia videtur ars ois dicentis contra iudicem adhi
beri sed istud evitare summe artis est
Recuperatores) Iudices sunt a pretore in privatis causis
constituti qui dabantur cum de causis privatis ut metu, dolo
malo, armata vi contendebant ut res sine cognitione
bus transigi poterat (Hac actione) scilicet tertia Nunc enim
quo haec causa agitur cum iudices sibi non liquere dixissent
et amplius cognoscendum pronunciassent Haec enim iudicio
rum consuetudo vetus fuit. (tum enim) Ratio ppositi
a re et tempore cuius sententia: Nam qa factum ad
versarius confitetur confessionem sequar neque id
quod pbare institueram pbabo ornata et amplifi
cata sententia ista in antithesi vel collatione tempor
et rerum & Expolitione idem verbis alijs ter repetitur
et tautologia

Deliberandi) ff existimationem Ebutij et nam
cum conferenda esset sententia in nomen alicuius dictis moram
et deliberandum (Religionem) ff ne quid iniuste
contra iusticiam fiat (Turpi) De vi et malefficio
Ebutij num vos hoc committit vel non
de Iure Civili) de interdicto pretoris et de in
terdicti sententia quo vos interdictum vnde vi
deiectis intelligendum et an extendatur ad eos
qui prohibuerunt (vna in re) Amplificatio nova
orationis cuius sententia: de quo licet disputare exitissim
mi ingenij ornata Antithesi in hunc modum De
Ebutij a facto et improbitate dicere est nihil pretaciti
mum sed de ipsorum iure contraquam dicere ingeniosissimi
tenqua in te patrocinium Aleciuna ...
et in ipso oratore
3 ff de eo iure) ff de interdicto pretoris vnde vi
(vno sublato) i quo interdicto vnde vi sublato et pena
eius sublata, vis stabilietur et vniversum ius tolletur
Est n. Iuri vis contraria
Si quis robustior) i sed si quid per nos in tam atroci crimi
ne proprieram iniuriatum conferatur
Religioni) i iuramento quod inviolatum conservari o
portet
(vnquam ego) Amplificatio etiam Exordij partis a correctio
ne tum prius quod dixit tam deliberandi in re tam
magna quam ingeniorum deficiet iudicibus, obiectam et
iure absoluta conveniente digressione vel gravia ... dispen
sione de penalium Iudiciorum dilatione, quam more plerum
que amplificari soleat

cilè honeſtiſsimis teſtibus in re perſpicua tene=
rentur: ſin confeſsi eſſent, & id quod nullo tem=
pore iure fieri poteſt, tum ab ſe iure factum eſ-
ſe defenderent: ſperarunt id, quod aſſecuti ſunt,
ſe iniecturos uobis cauſam deliberandi, & iudi=
candi iuſtam moram, ac religionem: ſimul illud,
quòd indigniſsimum eſt, futurum arbitrati ſunt,
ut in hac cauſa non de improbitate Sex. Ebu=
tij, ſed de iure ciuili iudicium fieri uideretur.
Qua in re ſi mihi eſſet unius A. Cecinnæ cauſa
agenda, profiterer ſatis idoneum eſſe me defen=
ſorem: propterea quòd fidem meam, diligenti=
amq; præſtarem: quæ cùm ſunt in actore cauſæ,
nihil eſt, in re præſertim aperta ac ſimplici, quod
excellens ingenium requiratur. Sed cùm de eo
iure mihi dicendum ſit, quod pertineat ad om=
nes, quod conſtitutum ſit à maioribus, conſerua=
tum uſq; ad hoc tempus: quo ſublato non ſolùm
pars aliqua iuris diminuta, ſed etiam uis ea, quæ
iuri maximè eſt aduerſaria, iudicio confirmata
eſſe uideatur: uideo ſummi ingenij cauſam eſſe,
non uti demonſtretur, quod ante oculos eſt: ſed
ne, ſi quis uobis error in tanta re ſit obiectus,
omnes potius me arbitrentur cauſæ, quàm uos re=
ligioni ueſtræ defuiſſe. quanquã ego mihi ſic per= Corre-ctio.
ſuadeo Recuperatores, non uos tam propter iu=

 ris

ris obſcuram, dubiamq; rationẽ, bis iam de eadẽ cauſa dubitaſſe, quàm, quod uidetur ad ſummam illius exiſtimationem hoc iudicium pertinere, moram ad condemnandum acquiſiſſe, ſimul & illi ſpacium ad ſe colligendum dediſſe. Quod quoniam iam in conſuetudinem uenit, & id uiri boni ueſtri ſimiles in iudicando faciunt, reprehendendum fortaſſe minus, quærendũ uerò magis etiam uidetur: ideo, quod omnia iudicia aut diſtrahendarum controuerſiarum, aut puniendorum maleficiorum cauſa reperta ſunt: quorum alterum leuius eſt, propterea quòd & minus lædit, & perſæpe diſceptatore domeſtico dijudicatur: alterum eſt uehementiſsimum, quod & ad grauiores res pertinet, & non honorariam operam amici, ſed ſeueritatem iudicis, ac uim requirit. quod eſt grauius, & cuius rei cauſa maximè iudicia conſtituta ſunt, id iam mala conſuetudine diſſolutum eſt. Nam, ut quæq; res eſt turpiſsima, ſic maximè, & maturiſsimè iudicanda eſt. At ea de qua exiſtimationis periculum eſt, tardiſsimè iudicatur. Qui igitur conuenit quæ cauſa fuerit ad conſtituendũ iudicium, eandem morã eſſe ad iudicandũ? Si qs, quòd ſpopondit, qua in re uerbo ſe uno obligauit, id non facit: maturo iudicio, ſine ulla religione iudicis con-

Epiphonema ad commiſerationem

Ad summam) i. turpitudinem et infamiam Ebutij
Quippe quum hoc iudicio quaestioni publicae de vi et coactis
hominibus praeiudicium fiat

Moram) Se libentissime arripuisse vos occasionem
producendae et differendae damnationis Apparet a:
Hotomanno Quaest: de causis ampliationem interponi
solitam primum cum res vera non liquebat iudicibus
et obscura erat causa deinde si grave erat iudicium
et poena existimationem laedebat Nam si absolutus esse
esset neque prima actione iudicabatur Si videretur condem
nandus amplius pronunciabat non Ex iure scripto sed
ex consuetudine. Ad se colligendum) i. ad
cogitandum quid ageret quid responderet

Quoniam) pro posit: amplificatur digress: vel quae ad
ait reprehensioni de mora poenalium iudiciorum:
Cuius summa: De qua iudiciorum poenalium dilatio
consequendum videtur (In iudicando) quod est ut diffe
rant iudicium causa gravissima: et iudicijs summis
Ador) Ratio propositionis cuius sententia brevis et contracta.
Nam cum iudicia alia leviora alia graviora sint
et quidem alia privata alia publica de corpore
et gravi mala consulunt: tardius iudicandum
cum res turpissima et gravissima iudicanda
esset maturissime Verum extendit hanc sententiam
brevissimam ad 3 linguas periodos Cic: figuris orna
mentorum et dilatationum vulgari more divi
sione ... circa quod iudiciorum: ad clariorem
probationem. (maleficiorum:) quo pertinent
publica iudicia Calumniam sed iniuriam
privatam contrahere convenientias (Altercationem
adhibere ... iudicia privatas iudicatas
dissolvi: ... Hic in hoc est tardissime iudicandum
criminalium ... quia res ... facinora
quod ... gravitas criminis
nam ... illam iudicium constituit et praecedentem sententia
differunt

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0023-9

Obiectio alia opposita amplificationis propositionis de indigni-
tate et mora gravissimorum iudiciorum. Attigat inque
aliquis iudicium turpe et indignum existimatione
seu opprobrio et sceleris transfigurandum. Nonnulli: Varia
res est civis Romani existimatio Est vero sermocina-
tio in hoc loco.   [illegible] ignominiam
Et facto) solutio et responsio Cic: cuius sententia: sane
hoc turpe iudicium est, sed non iniuria ~~et~~ cum fac-
tum turpe sit quod dignus est severitate et maturae condem-
nationi (Video) conclusio amplificat: ut dig-
nitioris in qua summa capitum [illegible] existi-
matio turpis et res indigna (At si quis)   Pars
Exordii ad docilitatem directa in qua refellit ea
Cic: quae videmur obiici et invidiam movere Ubi se negat
Cic: alia ratione in tota provincia [illegible] potuisse
Exordium talis imprimis magnis iudiciis [illegible]
et disputabilibus aptissimum et laudat Fab: Quintil:
apprime in exordiis narratum esse ut nihil suspicionis
in iudicium vel auditorum animis relinquant quod
omissum nocere possit et praeterea non inutilem esse
rationem occupandi mentes si quae laedant et si quam iudex
opinionem domo attulerit quae contra nos faciat ea
tollenda aut certe minuenda antequam res suscipiatur
expositio (Utinam ita) [illegible] quam hac quae est de vi
armata et iniuria multo turpior existimatio sit
Tamen) Responsio anteoccupat: et est Ellipsis et defectio
Cic: usitata Nam subintelligitur etsi ~~[illegible]~~ fortis et superiores
hominis personam suspiciat iudex (Etenim si praetor)
Ratio propositionis prima a minori ad maius si praetor id non fa-
cit, multo minus iudex Maior enim est potestas praetoris quam
iudicis (Qui dat iudicia) id est agendi facultatem praebet
constituta iam re) id est iam accepto iudicio a praetore vel ad
ad iudices delata (Verumtamen) Ratio propositionis secunda a re
nam [illegible] criminis ipsius atrocitate tractato syllogismo
hypothetico

demnatur, qui per tutelã, aut ſocietatem, aut rem mandatam, aut fiduciæ ratione fraudauit quempiã, in eo, quo delictũ maius eſt, eo pœna eſt tardior. Eſt enim turpe iudicium, & facto quidẽ turpe. Videte igitur quã iniquè accidat, quia res indigna ſit, ideo turpẽ exiſtimationem ſequi: quia turpis exiſtimatio ſequatur, ideo rẽ indignam nõ † iudicari. At ſi quis mihi hoc iudex, Recuperatórue dicat, potuiſti enim leuiore actione conſligere: potuiſti ad tuũ ius faciliore, & cõmodiore iudicio peruenire: quare aut muta actionem, aut noli mihi inſtare, ut iudicem. Tamen is aut timidior uideatur, quàm fortem, aut cupidior, quàm ſapientẽ iudicem eſſe æquũ eſt: ſi aut mihi præſcribat quemadmodum meum ius perſequar. aut ipſe id, quod ad ſe delatũ ſit, non audeat iudicare. Etenim ſi Prætor is, qui iudicia dat, nunquam petitori præſtituit, qua actione illũ uti uelit: uidete q̃ iniquum ſit, cõſtituta iam re iudicẽ quid agi potuerit, aut quid poſsit, nõ q̃d actum ſit, quærere: Veruntamẽ nimiæ ueſtræ benignitati pareremus, ſi alia ratione ius noſtrũ recuperare poſſemus. Nũc uerò quis eſt? q aut uim armatis hominibus factã relinqui putet oportere? aut eius rei leuiorẽ actionem nobis aliquam demõſtrare poſſit? ex quo genere peccati, ut illi clamitant, uel

† vindicari

Procatalepſis, præſumptio.

iniuriarum, uel capitis iudicia conſtituta ſunt, in eo poteſtis atrocitatem noſtram reprehendere? cùm uideatis nihil aliud actum, niſi poſſeßionem per interdictum eſſe repetitam? Verum ſiue uos exiſtimationis illius periculum, ſiue iuris dubitatio tardiores fecit adhuc ad iudicandum, alterius rei cauſam uoſmetipſi iam uobis ſæpius prolato iudicio ſuſtuliſtis: Alterius quidem ego uobis Recuperatores hodierno die cauſam auferam, ne diutius de controuerſia noſtra, ac de communi iure dubitetis: & , ſi fortè uidebor altius initium rei demonſtrandæ petiße, quàm me ratio iuris, & ius, de ſuo iudicium eſt, & natura cauſæ coëgerit, quæſo ut ignoſcatis. non enim minus laborat A. Cecinna, ne ſummo iure egiſſet, quàm ne certum non obtinuiſſe uideatur. M. Fulcinius fuit Recuperatores è municipio Tarquinienſi, qui & domi ſuæ cum primis honeſtus exiſtimatus eſt, & Romæ argentariam non ignobilem fecit. Is habuit in matrimonio Ceſenniam, eodem è municipio, ſummo loco natam, & probatißimam fœminam, ſicut & uiuus multis ipſe rebus oſtendit, & in morte ſua teſtamento declarauit. Huic Ceſenniæ fundum in agro Tarquinienſi uendidit temporibus illis difficillimis ſolutionis, cùm uteretur dote uxoris numerata:

quo

Cum videatis) i. cum intelligatis nos tm̄ civiliter p interdictum repetere nostram possessionem

Verum) Epilogus totius Exordij quo apte facit transitum ad orationis narrationem Et oratio sit in qua postulat a iudicibus sibi ignosci si rem altius repetiverit

Et si forte) preparatiuncula brevis ad narrationem in qua petit veniam q longior usque sit Narratione Id quod observatur cum aut longiorem aut ppleriorem futuram videmus tum n. iudex ptenendus ad eam pparandus erit

M. Fulcinius)

pars orationis 2da, in qua post constitutam Exordio A. Cecinnae benevolentiam et conflatum Ebutio Cecinnae adversario odium: negotium de quo est controversia ordine exponitur, et rei totius noticia iudex aut auditor ipse informatur Sunt enim iudicum aures statim post orationis prooemium rei seu causae noticia imbuendae Cum vero ex narratione fides oriatur Idcirco in nulla orationis parte iudex intensior videatur et sit laboris alioqui molestissimi recte ordine et commode rem exponere narrare vel

primum omnium ad partis huius verum aptatus accentum narrationis huius ordo et dispositio in qua de parte ad ptem vel de membro ad membrum orator delabitur, considerari velim Idque quo commodius agant et faciant studiosi, finem narrationis huius extremum quamvis concipiant necesse fuit ad quem sub toto eius decursu ad tanquam ad certam et principalem ptis huius ppositum contendere orator videatur

Itaque sciendum omnino: postremum quidem caput narrationis quo vel qua omnis eius (?) deinceps tota series in hoc uno consistere, ut narret ac dicat Orator Caecinnam fundi Dominum et possessorem cum in rem praesentem ventum esset ab Ebutio adversario suo vi et armatis hominibus de fundo deiectum esse fuisse. At quod primum seu caput narrationis postremum ut dilucide satis Orator perueniat rem altius paullo repetendo ita omnia aequabiliter decenter et artificiose narrat, ut mirus ubique temporum rerum personarum et locorum ordo cernatur. itaque narrat primo Fulcinij et Caesenniae matrimonium ex qua ius agri ad Caecinnam peruenerat Nam usufructu Caesenniae relicto, Fulcinius filium haeredem instituerat, qui paullo post patrem moriens haeredem publium Caesenniae fecit et maiorem bonorum partem matri legauit. Deinde dolosas fraudes Ebutij quibus in familiam Caesenniae obrepsit. ac paulo post exponit ut in Fulciniani fundi emtione dolosus fuerit Nempe quod fundum quem Caesenniae pecunijs emerat attribuere sibi conatus est
Postremo narratur occasio deiecti ab

pro publ. Quint. pro Milon: pro Ros. a Mar.
narrationes imprimis legantur studiosis

agro Cecinnae atque sponsionis origo, atque quia iurandum erat. Imprimis tu quorsum spectat collimantem ad statum narrationis principalem ipsum Oratorem Ciceronem intelligamus. Sciant studiosi tria narrationis principalia membra esse. Narrat enim primo Ciceroni fundum Caesennae emptum fuisse 2 Cecinnam testamento Caeseniae (suae uxoris) haeredem institutum 3 fundum a Cecinna possessum. De quibus omnibus inter ipsam explicationem, in qua narrationis una virtutes, quae maxime ad hoc pertinent probabilitatem et perspicuitatem diligentissime examinabimus. Est enim orationis huius narratio omnibus orationibus demonstrandae rei amplificata atque ad effugiendum taedium admirabili rerum personarum causarum et eventorum varietate pulchre expolita. Sparsis passim argutis et suspicionibus ad eam augendam commendationem.

Ciceroni vulgare est narrationem incipere a persona nom: à noto ut in orationibus publ: cum: pro Milon: et Quint: pro Cluent:

Marcus Fulcinius)

Membrum Narrationis primum ma
trimonium continet M: Fulcinii et Cae
senniae Verum quo membra narrationis
particularia imitationis causa accuratius
tractantur sciant adolescentes studiosi
partes narrationis hic duas primarias
et grates statui in prima docet Cicero
quomodo fundus de quo lis est ad Caesen
niam atque inde ad Caecinnam pervenerit
In altera quomodo lite orta inter Ebu
tium et Caecinnam cum in rem praesen
tem ventum esset Caecinna ab Ebutio
vi et armatis pulsus ac deiectus fuerit
quas duas partes primas membris par
ticularibus insertis multis aliis ad faci
litatem et perspicuitatem ordine
decenti et aequabili texit et expedit
Cicero

Municipia dicebant civitates Italiae
quae suo iure utebantur

Tarquiniensis) oppidum campaniae

Cumprimis honesto) i. admodum valde
honesto delecto verborum et origo
robustae eloquentiae

Vir probus existimatus

fice domi) : in municipio isto suo
Romae fart arg:) i. fuit argentarius Ro
mae. Argentarij dicti sunt apud quos pecu
niae deponi solebant quas occupare aliqs
atque exercere vellet Inde enim foenore
vulgo sumebant. Creant et auctionibus
faciendis (auctio fuit publica venditio
bonor:) Nam ad eor: tabernam plerumq
fiebant et in Tabulas q cuiq expensum
(hodie mensa nummularia) aut exceptum
esset inscribebant
facere pro Exercere Cic: saepe usurpat
ut hoc in loco facere argentariam
exercere Medicinam facere pro exercere
habere in matrimonio pro habere in
uxorem Cicero elegantius
Magnum est dicere grammatice dum
Tullice loqui
natam summo loco): claris natalibus
Sic enim loca apud oratores accipio
plurimisque faemina se habebit marito ut eo
natam laudat matrimonio h
in sua morte X Cum iam esset moriturus

vendidit his expressis verbis hereditariis
q mortuis maritis iura ad uxoris
non transierunt patet a. ex hoc loco q
viri uxoribus et contra apud veteres aliquid
vendere poterat.
fundum hic Fulciniani fundi continentem
de quo non erat controversia et vendido
istis Caecinna sed cum ad Fulcinianum
fundum accederet
fundum gramm. et orat. pro eo q solo
continetur in quo aliquid est fundari
ager et spes fundi idem grammatic.
Qui ad rhetorem hos reparat ager colat
fundus continet villam stagnum
ager et parte q coli potest das man sehen
kan
difficillimis temporibus etc. quo tempore
ob difficultatem argentariam rem
mancae laborabant neque sine iuxta
difficultate aes alienum dissolvere
poterant intelligit vero bella et
tempora Syllana anno 364 quibus
argentarii et ipsi nummi
rarissimi erant
tempus difficillimum ultimis
cum homines non possunt solvere
...

dote numerata) i. cum habere(t) numeratam uxoris dotem in manib(us)
dos q(ue) datur viro a muliere pro nuptias
numerata i. certa
tu numerato habere pretium verte
res esset cautior) ut dos esset tutior
fecit ut fundus ille emeretur dote
cavit q(uod) sibi caveret et non q(uo)ddam
aliquando in eum cui cavisset
ut hoc in loco s(ed) ut dote cavere
convenientia i. congrua congruas quasi ad
utilitas possessiones
conveniens (fundum) q(ue) alienis vicinitatem
oratoris propriam
Mitan: Attenuatio venusta cuius meminit
ipse Quintilia: Ubi enim narratio longi-
or est quam expedit intermittenda
sunt ad levandum tedium auditoris
contra caret ceteris Lenociniis oratio
narratio nisi commendetur hac venustate
omnium bonorum (sic) esse et fundi Fulviniani q
erat in bonis
agri usufructuarius ex his capimus
fructum

Magnus honos) Amplificatio primae partis narrationis
ab acclamatione seu Epiphonemate cum
gaudere plerumque Cic: solet
Viri) scilicet mariti Caesenniae quem honorem
Fulcinius moriens exhibuit uxori Caesenniae
bonis) quem sibi fieri tradere volebat
Sed tum [illegible] pars narrationis est de morte Fulci-
nii filii (Publ: Caesenniam) scilicet Caesenniae
matris liberatum vel ex eo forte familia
itaque mulieres) sunt vocatae ad faciendam
partitionem vel divisionem bonorum: vulgo
solet dici   Cum esset haec actio)
pars narrationis alia in qua post tractatam
personam Fulcinii transit ad Ebutium Caecin
ae adversarium. Itaque orationem haec
pars narrationis est qua Sext: Ebut: in Caesenniae
bona irrepsit [illegible] earum [illegible] [illegible]
ad [illegible] suspiciones munita
Cum esset etiam) venditio publica bonorum
Fulcinii auctio dicebatur apud Rom: publi
ca venditio rerum inter auctionari [illegible] publi
[illegible] aliquo vendere negotium [illegible] otio [illegible]
his refert ad [illegible] [illegible] tractatur extra forum
[illegible]) [illegible] in foro tractabant [illegible]
post litem [illegible] (~~[illegible]~~ [illegible] ante
rationes referre ad rerarium Dir rechnung
bringen zu register

quo mulieri eſſet res cautior, curauit ut in eo ſundo dos collocaretur. Aliquanto poſt iam argentaria diſſoluta, Fulcinius huic ſundo uxoris continentia quædam prædia, atq; adiuncta mercatur, moritur Fulcinius: multa enim quæ ſunt in re, quia remota ſunt à cauſa, prætermittam. Teſtamento facit hæredem, quem habebat è Ceſennia filium: uſum fructum omnium bonorum ſuorum Ceſenniæ legat, ut frueretur una cum filio: magnus honos uiri, iucundus mulieri fuiſſet ſi diuturnum eſſe licuiſſet: frueretur enim bonis cum eo, quem ſuis bonis hæredem eſſe cupiebat, & ex quo maximum fructum ipſa capiebat: ſed hunc fructum mature fortuna ademit, nam breui tempore M. Fulcinius adoleſcens mortuus eſt, hæredem P. Ceſennium fecit, uxori grande pondus argenti, matriq; partem bonorum maiorem legauit: itaq; in partem mulieres uocatæ ſunt. Cùm eſſet hæc auctio hæreditaria conſtituta, Ebutius iſte, qui iam diu Ceſenniæ uiduitate, ac ſolitudine aleretur, ac ſe eius in familiaritatem inſinuaſſet hac ratione, ut cum aliquo ſuo compendio negotia mulieris, ſi qua acciderent, controuerſiasq; ſuſciperet, uerſabatur quoque eo tempore in his rationibus auctionis, & partitionis, atq; etiam ſe ipſe inferebat, & intru-

Epiphonema.

debat, & in eam opinionem Ceſenniam adduce-bat: ut mulier imperita nihil putaret agi callidè poſſe, ubi non adeſſet Ebutius. Quam perſonam iam ex quotidiana cognoſcitis uita Recuperatores, mulierum aſſentatoris, cognitoris uiduarum, defenſoris nimium litigioſi, conciti ad rixam, inepti, ac ſtulti inter uiros, inter mulieres periti iuris, & callidi: hanc perſonam imponite Ebutio: is enim Ceſenniæ fuit Ebutius. Ne fortè quæratis num propinquius? nihil alienius, amicus aut à patre, aut à uiro traditus? nihil minus. Quis igitur? ille, quem ſuprà deformaui, uoluntarius amicus mulieris, non neceßitudine aliqua, ſed ficto officio, ſimulataq; ſedulitate cōiunctus, magis opportuna opera nonnunquam, quam aliquando fideli. Cum eſſet, ut dicere inſtituerā, conſtituta auctio Romæ, ſuadebant amici, cognatiq; Ceſenniæ id, quod ipſi quoq; mulieri in mentem ueniebat: quoniam poteſtas eſſet emēdi fundum illum Fulcinianum: qui fundo eius antiquo continens eſſet, nullam eſſe rationem, amittere eiuſmodi occaſionem, cum præſertim pecunia ex partitione deberetur, nuſquam eam melius poſſe collocari. Itaque mulier facere conſtituit. mandat, ut fundum ſibi emat. Cui tandem? cui putatis? an non in mentem uenit omnibus hominis

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0037-7

Libri emeri) scilicet propter egestatem et rerum penuriam ut quasi
veteri viduitate Ephemeria (Tabulae accepti)
libellum quem quisque privatim conscripsit facere alias
Diarium vel rationarium vel Registrum in iure
testa scripturas publicas, intelligitur per Epistolis (tanquam
Commentarium suae memoriae) (Antiqui utebantur
tabulis pro chartis apud Rom: duo genera tabular: scilicet
accepti et expensi

an exercitit) abstulerit loco amonuerit ne apperirent
argentarii) scilicet expensi et accepti quibus tabulis fides dabatur
propterea quod argentariorum ministerium publicum erat
fides eligebatur magis fideles homines qui praeessent publicis
et privatis actionibus et eorum codicibus fides dabatur
caput velare

minis illius ad hoc munus, & ad omnia mulieris negotia parati? ſine quo nihil ſatis cautè, nihil ſatis callidè agi poſſet? rectè attenditis. Ebutio negotium datur. adeſt ad tabulam: licetur Ebutius: deterrentur emptores multi, partim gratia Ceſenniæ, partim etiam precio: fundus addicitur Ebutio, pecuniam argentario promittit Ebutius. Quo teſtimonio nunc uir optimus utitur, ſibi emptum eſſe: quaſi uerò aut nos ei negemus addictum, aut tum quiſquam fuerit, qui dubitârit, quin emeretur Ceſenniæ: cùm id pleriq; ſcirent omnes ferè audiſſent, hi coniectura aſſequi poſſent, cùm pecunia Ceſenniæ ex illa hæreditate deberetur: eam porrò in prædijs collocari maximè expediret: eſſent autem prædia, quæ mulieri maximè conuenirent, ea uænirent: liceretur is, quem Ceſenniæ dare operam nemo miraretur, ſibi emere nemo poſſet ſuſpicari. hac emptione facta pecunia ſoluitur à Ceſennia. Cuius rei putat iſte rationem reddi non poſſe, quod ipſe tabulas auerterit: ſe autē habere argentarij tabulas, in quibus ſibi expenſa pecunia lata ſit, acceptáq; relata, quaſi id aliter fieri oportuerit. cū omnia ita facta eſſent, quēadmodū nos defendimus, Ceſennia fundum poſſedit, locauitq;: neq; ita multo poſt A. Cecinnæ nupſit, ut in pauca conferā, teſtamento

mento facto mulier moritur, facit hæredem ex deunce, & ſemuncia Cecinnam, ex duobus ſextulis M. Fulcinium libertum ſuperioris uiri, Ebutio ſextulam aſpergit: hanc ſextulam illa mercedem iſti eſſe uoluit aßiduitatis, & moleſtiæ, ſi quam ſuſceperat. iſte autem hac ſextula ſe anſam retinere omnium controuerſiarum putat. Iam principio auſus eſt dicere, non poſſe hæredem eſſe Ceſenniæ Cecinnam, quòd is deteriore iure eſſet quàm cæteri ciues, propter incommodum Volaterranorum, calamitatemq; ciuilem. Itaq; homo timidus, imperituſq;, qui neque animi, neque conſilij ſatis haberet: non putauit eſſe tanti hæreditatem, ut de ciuitate in dubium ueniret: conceßit credo Ebutio, quantum uellet de Ceſenniæ bonis ut haberet: imò, ut uiro forti, & ſapienti dignum fuit, ita calumniam, ſtultitiamq; obtriuit, ac contudit, in poſſeßione bonorum cùm eſſet, & cùm ipſe ſextulam ſuam nimium exaggeraret, nomine hæredis arbitrum familiæ herciſcundæ poſtulauit. Atque illis paucis diebus, poſteaquam uidet nihil ſe ab A. Cecinna poſſe litium terrore abradere, homini Romæ in foro denunciat: fundum illum, de quo ante dixi, cuius iſtum emptorem demonſtraui fuiſſe mandato Ceſenniæ, ſuum eſſe, ſeq; ſibi emiſſe. Quid ais?

Caesennia) Membrum narrationis quartum
continens Caesenniae matrimonium cum Caecinna et
Caesenniae mortem ac testamentum (ut in partita confirmatum) ut
breviter dicam Ex deunce et semuncia) i. ex
undecim partibus et dimidia duodecimae. Uni-
versa hereditas assis nomine appellabatur
et in duodecim uncias seu partes dividitur
quarum singulae vocantur uncia duae sextans
tres quadrans quatuor partes triens quinque
partes quincunx sex partes semissis sep-
tem septunx octo bessis novem dodrans
decem dextans undecim deunx totum as
porro uncia in sex particulas dividitur quarum
unaquaelibet sextula vocatur. Duae igitur
id est unciae
sextulae duellam tres semunciam faciunt
Ergo Caesennia cum ex deunce et semuncia
heredem faciat Caecinnam semunciam solum
[illegible] [illegible] duas sextulas (duellas)
Fulcinio unam Ebutio assignavit (iam principio)
pars narrationis 5 continens Ebutii dominium in
hereditate et vendendo fundo Fulciniano. Atque
haec pars narrationis est propria ad quam reliqua con-
firmationis argumenta referentur (deteriore)
i. iniquiore et priore ut qui ius civitatis non
haberet (pp [illegible] vol.) [illegible] Sylla Volaterranis
Marianas partes sequentibus civitatem ademerat
plage) illusio ironica quam statim acerrime
invexit in eius fatuitatem. Nam ubi Caecinna
de iure civitatis dubitasset maluisset fructum potius
quam civitatem (de civitate [illegible] [illegible])
i. maluit fictum partem hereditatis quam civita-
tis [illegible] tantum sicut mos erat in
iudicium vocavit familiae vocabulum
nomen apud [illegible] pro hereditate
apud comicos [illegible] familiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hereditatem
Volaterrae

denunciare non simpliciter significare sed quasi
ne testibus Mandatum est missio quae ex manu tra-
datum. Quid ais?) Amplificatio et exornatio
sumpta a sermocinatione quae suavem ac illustrem facit
Narrationem, fingit enim quempiam ex astantibus
cum admiratione sic interrogantem quid ais?
quatrinnium) Nam hos dixit post priorem sla-
gitium et emtum agrum. Usum) ultimo[?] sol-
sunt enim Ebutij verba cum reddentis cur emtio-
ne facta quatriennium Caesennia fundum possi-
derit (et fructus) Itaque vult dicere mortua Caesennia
redit fundus ad fundi dominum. Cuius postulasium
Nam usum fructum simul cum usu fructuario
extinguit nemo ignorat. Cum hoc) Membr:
Narrationis sextum in quo ante illatae occasione
exponit Cic: hic intellexit cum postulat interdictum
in eam[?] fundum i.e. in agrum de quo erat controversia
Nam et dictum est Moris fuit ut in possessionem
controversia utrique adversarij homines aliquid ad-
vocarent cum quibus in fundum de quo controversia
erat proficiscerentur, aliquique Caesentibus vis sine armis
per simulationem fieret (erat enim simulata) ut,
is postea testibus uti posset se de fundo esse deiectum
et interdictum postularet. Cardinis autem montis
sed sita Cec[?] Ebutius esset melior

Textus) Rex imperiosissimus per hanc
particulam Cc. demonstrat
Et nemo sit ex advocatis puta-
~~[illegible]~~ proferret gravissime ratione ac periculi cogi-
tatione convictionum

ais? Iſtius ille fundus eſt, quem ſine ulla contro-
uerſia quadriennium, hoc eſt, ex quo tempore
fundus uænijt, quoad uixit, poßedit Ceſennia.
Vſus enim, inquit, eius & fructus fundi teſta-
mento uiri, fuerat Ceſenniæ. Cum hoc nouæ litis
genus tam malitioſe intenderet, placuit Ce-
cinnæ de amicorum ſententia conſtituere, quo
die in rem præſentem ueniretur, & de fundo Ce-
cinna moribus deduceretur. Colloquuntur, dies
ex utriuſq; commodo ſumitur. Cecinna cum a-
micis ad diem uenit in caſtellum Axiam: ex quo
loco fundus is, de quo agitur, non longè abeſt.
Ibi certior fit à pluribus, homines liberos per-
multos, atq; ſeruos coëgiſſe, & armaſſe Ebuti-
um. Cùm id partim mirarentur, partim non cre-
derent: ecce ipſe Ebutius in caſtellum uenit, de-
nunciat Cecinnæ ſe armatos habere, abiturum
eum non eſſe, ſi acceßiſſet. Cecinnæ placuit &
amicis, quoad uideretur, ſaluo capite fieri poſſe,
experiri. Tum de caſtello deſcendunt, in fun-
dum proficiſcuntur. Videtur temere commiſſū:
uerùm, ut opinor, hoc fuit cauſæ, tam temerè iſtũ
re commißurum, quàm uerbis nunciabatur, nemo
putauit. Atq; iſte ad omnes introitus, qua adiri
poterat non modò in eum fundum, de quo con-
trouerſia fuerat, ſed etiam in illum proximum,
de

Interpretatio.
Mimeſis

de quo nihil ambigebatur, armatos homines opponit. Itaq; primò cum in antiquum fundũ ingredi uellet, quod ea proximè accedi poterat, frequẽtes armati obſtiterunt. Quo loco depulſus Cecinna, tamẽ qua potuit ad eum fundum profectus, ex quo, ex conuentu uim fieri oportebat. Eius autẽ fundi extremam partem oleæ directo ordine definiunt. ad eas cum accederetur, iſte cum omnibus † copijs præſto fuit, ſeruumq; ſuum nomine Antiochum ad ſe uocauit, & clara uoce imperauit, ut eum, qui illum olearum ordinem intraßet, occideret. Homo mea ſententia prudentißimus Cecinna, tamen in hac re plus mihi animi, quàm conſilij uidetur habuiße. Nam cũ & armatorum multitudinem uideret, & eam uocẽ Ebutij, quam commemoraui, audiuiſſet: tamen acceßit propius, & iam ingrediens intra finem eius loci, quem oleæ terminabant, impetum armati Antiochi, cæterorumq; tela, atq; incurſus refugit. Eodem tempore ſe in fugam conferunt unà amici, armatiq; eius metu perterriti. quemadmodum illorum teſtem dicere audiſtis. His rebus ita geſtis, P. Dolobella Prætor interdixit, ut eſt conſuetudo, de ui hominibus armatis, ſine ulla exceptione, tantum ut unde deiecißet, reſtitueret. Reſtituiße ſe dixit, ſponſio facta eſt, hac de ſponſione uobis iu

Amplificatio in verbo.

dican-

interdixit sine ulla exc.) pure
et simpliciter dicendum ut restitueret
Aebutium negat addidit cum Caeci-
na possideret. Sed sive possideat
sive non possideat restitui iubet
Restituisse se dixit) quod ita
accipiendum: quia ... se in fun-
dum restituisse Caecinam ...
ret. Hoc enim falsum esse ex oratione
intelligitur. Sed hoc etiam ...
quia diceret restituisse non debere
Hic enim mos fuit in istis sponsio-
nibus ut restituere iussus statim se
restituisse diceret, quod ita intellig-
volebat quia edicto atque imperio prae-
toris paruisset quum enim sub ra-
tione esset restituere iussus

Si dicesset non deiecisse se glaube-
bat itaque sponsio ab isto more ge-
sisse   Sponsio facta) i. facta est
obligatoria provocatio qua litigator
litigatorem provocabat ut nisi proba-
set quod intendebat perderet cer-
tam pecuniam amitteret. Itaque
a Caecinna sponsio facta est se depo-
sitam pecuniam amissurum nisi
hominibus armatis deiectus sit ab
Ebutio. Vero si talis sponsio fac-
ta se pecuniam amissurum si
hominibus armatis Caecinnam de-
iecerit
de hac sponsione) propositio orationis
seu status totius causae [illegible] vim
sponsionis haec [illegible] iudices commonitio
qua exposito rerum ordine iudices

Opponi) Quod idem fecit Ebutius ut cum possessionem
inuasisset non haberet difficilem suae probationem posses-
sionis s. postea Caecinna interdicto utitur.
Itaque) Scilicet cum ita instructos esset occupatis armatis
ante p[illegible]) in fundum in quo collocata dos erat
quod ex) quod per illam partem qua fund. de quo contendebat
nemini potuit) a quo iste tu ad fund: deiectus est. Unde de
quo loco) Aquilia auctoritate inficit Caecinnam si non ex fundo
Fulciniano: ac fundo aliquo deiectus
ad eum fundum) Scilicet Fulcinianum controversum
vim fieri) Scilicet simulatam hic in quo oportebat in-
tem [illegible] manum vel inter manum conserere
conuenerat) quem inter partes conuenerat ut ex opposito
olere) hic olere olere fruunt plantatae eretto ortu
in fine illius fundi
clara voce) ut ab omnibus audiretur
Homo meus) Amplificatio huius membri a modestia
reprehensionis Caecinnae qua etiam dicenti sibi fidem
conciliat. Nam cum) Ratio amplificationis vel reprehensionis
cum exaggeratione, quo facilius iudicet vim factam
et deiectum Caecinnam quem aduersarii infirmabant
plurimi metu) Hinc vero unum colligit Cicero
illum [illegible]) Scilicet publ: Montanum quem aduersarii
testem citauerant
His rebus) Conclusio Narrationis et transi-
tus ad propositionem atque ipsum rei statum
interdixit) edixit interdicere est proprie prohibere
Verum sunt nonnulla interdicta man-
datoria quibus quid mandatur vel prohibetur
[illegible] hominibus: Praetor dicit qui armatis
hominibus facta esset interdicebat aliquem
Nam hoc nomen [illegible] est [illegible] quod hodie
[illegible] et [illegible] armata [illegible]

ad orōis cstitionem informam̄ De hac
ratione inqt Cic: vobis iudicandum erit
hoc est iudicandum erit vobis iudices num
Ebutius ex interdicto vnde vi teneat. Unde
ppo rationis totius principalis ea nascitur
Ebutius ex interdicto vnde vi tenetur ad summa
constitutionem quam re orōis totius ppōem et ro
ipsius rerum ad principalem statum ipso nostre
argumentationis principio monuimus

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0051-5

dicandum eſt. Maximè fuit optandum Cecinnæ Recuperatores, ut cõtrouerſiæ nihil haberet: ſecundo loco, ut ne cum tam improbo homine: tertio, ut cum tam ſtulto haberet: etenim non minus nos ſtultitia illius ſubleuat, quàm lædit improbitas. Improbus fuit, quod homines coëgit, armatisq; uim fecit. læſit in eo Cecinnam, ſubleuauit ibidem. nam in eas ipſas res, quas improbiſsimus fecit, teſtimonia ſumpſit, & eis in cauſa teſtimonijs utitur. Itaque mihi certum eſt Recuperatores, antequam ad meam defenſionem, meosq; teſtes uenio, illius uti confeßione, & teſtimonijs. Quid confitetur? atque ita libenter confitetur? ut non ſolùm fateri, ſed etiam profiteri uideatur Recuperatores? conuocaui homines, coëgi, armaui: terrore mortis, ac periculo capitis ne accederes, obſtiti. ferro, inquit, ferro, & hoc dicit in iudicio, te reieci, atq; perterrui. quid? teſtes quid aiunt? P. Vetilius propinquus Ebutij, ſe Ebutio cum armatis ſeruis ueniſſe aduocatum. quid præterea? fuiſſe complures armatos. quid aliud? minatum eſſe Ebutium Cecinnæ. quid ego de hoc teſte dicã? niſi hoc Recuperatores? ut idcirco nõ minus ei credatis, quod homo minus idoneus habetur, ſed ideo credatis, q. ex illa parte id dicit, q. illi cauſæ maximè eſt alienũ. A. Terẽtius

tius alter teſtis, non modò Ebutium, ſed etiam ſeipſum arguit: in Ebutium hoc dicit, armatos homines fuiſſe. de ſe autem hoc prædicat, Anthiocho Ebutij ſeruo imperaſſe, ut in Cecinnam aduenientem cum ferro inuaderet. Quid loquar amplius hoc de homine? in quem ego dicere, cum rogaret à Cecinna, nunquam uolui, ne arguere illum rei capitalis uiderer: de eo dubito nunc, quom aut loquar, aut taceam, cùm ipſe hoc de ſe iuratus prædicet. Deinde L. Cæcilius non ſolum Ebutium cum armatis dixit fuiſſe cum pluribus: uerumetiam cum aduocatis perpaucis ueniſſe eò Cecinnam. De hoc ego teſte detraham? cui æquè atque meo teſti ut credatis poſtulo. P. Memmius ſecutus eſt, qui ſuum non paruum beneficium commemorauit, in amicos Cecinnæ, quibus ſeſe uiam per fratris ſui fundum dediſſe dixit: qua effugere poſſent, cum eſſent metu omnes perterriti: huic ego teſti gratias agam, quod & in re ſe miſericordem præbuit, & in teſtimonio religioſum. A. Attilius & eius filius L. Attilius & armatos ibi fuiſſe, & ſe ſuos armatos adduxiſſe dixerunt: etiam hoc amplius, cùm Ebutiis Cecinnæ malum minaretur, ibi tum Cecinnam poſtulaſſe ut moribus deductio fieret. Hoc idem P. Rutilius dixit, & eo libentius dixit, ut aliquo in

Ab indigno Ebutiĳ facto amplificatio.

iudicio eius teſtimonio creditum putaretur. Duo præterea teſtes nihil de ui, ſed de re ipſa atq; emptione fundi dixerunt: P. Ceſennius author fundi, non tam authoritate graui, quàm corpore: & argentarius Sex. Clodius, cui nomen eſt Phormio, nec minus niger, nec minus cõfidens, quàm ille Terentianus eſt Phormio, nihil de ui dixerunt: nihil præterea quod ad ueſtrum iudicium pertineret. Decimo uerò loco teſtis expectatus, & ad extremum reſeruatus dixit, Senator populi Rom. ſplendor equeſtris ordinis, decus atq; ornamentum iudiciorum, exemplar antiquæ religionis Fidiculanius Falcula, qui cùm ita uehemens acerq; ueniſſet, ut non modò Cecinnam periurio ſuo læderet, ſed etiam mihi uideretur iraſci: ita eum placidum, mollemq; reddidi, ut non auderet, ſicut meminiſtis, iterum dicere, quot milia fundus ſuus abeſſet ab urbe. Nã cum dixiſset minus abeſse LIII. populus cum riſu acclamauit † ipſa eſſe. meminerant enim omnes, quantum in Albiano iudicio accepiſſet. Ironia. in eum quid dicam? niſi id, quod negare non poſsit? ueniſse in conſilium publicæ quæſtionis, cùm eius conſilij iudex non eſſet: & in eo conſilio cùm cauſam non audiſſet, & poteſtas eſſet ampliandi, dixiſſe ſibi liquere: dum incognita re iudicare uoluiſſet, maluiſſe condemnare, quàm

abſoluere: cùm ſi uno minus damnarent, condēnari reus non poſſet: non ad cognoſcendam cauſam, ſed ad explendam damnationē præſto fuiſſe. Vtrū grauius aliquid in quempiā dici poteſt, quā ad hominem condemnandū, quem nunquam uidiſſet, neque audiſſet adductum precio eſſe? an certius quicquam obijci poteſt, quàm quod is, cui obijcitur, ne nutu quidem infirmare conatur? Veruntamen is teſtis, ut facilè intelligeretis eum non adfuiſſe animo, cùm ab illis cauſa ageretur, teſteſq; dicerent, ſed tantiſper de aliquo reo cogitaſſe, cùm omnes ante eum dixiſſent teſtes, armatos cum Ebutio fuiſſe complures: ſolus dixit non fuiße. Viſus eſt mihi primò ueterator intelligere præclarè, quid cauſa optaret, & tantummodo errare: quod omnes teſtes infirmaret, qui ante eum dixiſſent: cùm ſubitò ecce idem qui ſolet ſuos ſolos ſeruos armatos fuiße dixit. Quid huic tu homini facias? nōne cōcedas interdum ut excuſatione ſtultitiæ ſummæ, ſummæ improbitatis odium deprecetur? Vtrum Recuperatores his teſtibus non credidiſtis? cùm quid liqueret, non habuiſtis? at controuerſia non erat, quin uerum dicerent. an non in coacta multitudine, in armis, in telis, in præſenti metu mortis, perſpicuo periculo cædis, dubium uobis fuit. an eſſe uis aliqua uideretur, nec'ne? quibus

Auxeſis per cōparationem

A ſigno.

igitur

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0057-8

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0058-3

igitur in rebus uis intelligi poteſt, ſi in his non intelligetur? An uerò illa defenſio præclara nobis uiſa eſt, nõ deieci, ſed obſtiti. non enim te ſum paſſus in fundum ingredi, ſed armatos homines oppoſui, ut intelligeres, ſi in fundo pedem poſuiſſes, ſtatim tibi eſſe pereundum. Quid ais? is qui armis perterritus, fugatus, pulſus eſt: non uidetur eſſe deiectus? poſterius de uerbo uidebimus: nunc rem ipſam ponamus, quam illi non negant, & eius rei ius actionemq́; quæramus. Eſt hæc res poſita, quæ ab aduerſario non negatur. Cecinnam, cùm ad conſtitutam diem, tempusq́; uenisſet, ut ius atque deductio moribus fieret, pulſum, probibitumq́; eſſe ui, coactis hominibus & armatis. Cùm hoc conſtet, ego homo imperitus iuris, ignarus negotiorum ac litium, hanc puto me habere actionem, ut per interdictum meum ius teneam, atque iniuriam tuam perſequar. Fac in hoc errare me, nec ullo modo poſſe per hoc interdictum, id aſſequi quod uelim: te uti in hac re magiſtro uolo. Quæro, ſit ne aliqua huius rei actio? an nulla? conuocari homines propter poßeßionis controuerſiam non oportet: armari multitudinem iuris retinendi cauſa non conuenit: nec iuri quicquam tam inimicum, quàm uis: nec æquitati quicquam tam infeſtum

eſt, quàm conuocati homines, & armati. Quod cùm ita ſit, resq; eiuſmodi ſit, ut in primis à magiſtratibus animaduertenda eſſe uideatur: iterum quæro, ſit ne eius rei aliqua actio, an nulla? nullam eſſe dices? audire cupio, qui in pace & otio cùm manum fecerit, copias parârit, multitudinem hominum coëgerit, armârit, inſtruxerit homines inermes, qui ad conſtitutum experiundi iuris gratia ueniſſent, armis, uiris, terrore, periculoq; mortis repulerit, fugarit, auerterit: dicat hoc: feci equidem quæ dicis omnia: & ea ſunt & turbulenta, & temeraria, & periculoſa. quid ergo eſt? impunè feci: nam quid agas mecum ex iure ciuili, ac prætorio non habes. itáne uerò Recuperatores? hoc uos audietis, & apud uos dici patiemini ſæpius? cùm maiores noſtri tanta diligentia, prudentiaq; fuerint, ut omnia omnium non modò tantarum rerum, ſed etiam tenuiſſimarum iura ſtatuerint, perſecutiq; ſint? ut hoc genus unũ, uel maximum prætermitterent: ut ſi qui me exire domo mea coëgiſſent armis, haberem actionem, ſi qui introire prohibuiſſent, non haberem? nondum de Cecinnæ cauſa diſputo: nondum de iure poſſeſſionis noſtræ loquor, tantùm de tua defenſione C. Piſo quæror. quando ita dicis, & ita cõſtituis: ſi Cecinna cùm in fundo eſſet, inde deiectus

Quod
ma-
rum
nul-
otio
nem
omi-
i iu-
ricu-
licat
t &
l er-
iure
upe-
tie-
gen-
non
rum
nũ,
ire
cm,
on-
ure
ſen-
õſti
tus
ſet,

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0061-0
DFG

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0062-6

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0063-1

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0064-7

eſſet, tum per hoc interdictum cum reſtitui oportuiſſe. Nunc uerò deiectum nullo modo eſſe inde, ubi non fuerit, hoc interdicto nihil nos aſſecutos eſſe. Quæro ſi te hodie domum tuā redeuntem coacti homines, & armati nō modò limine, tectoq; ædiū tuarum, ſed primo aditu, ueſtibuloq; prohibuerint: quid acturus ſis? monet amicus meus te L. Calphurnius, ut idem dicas, quod ipſe antea dixit: iniuriarum. quid ad cauſam poßeßionis? quid ad reſtituendum eum, quem oportet reſtitui? quid deniq; ad ius ciuile, aut ad actoris notionem, & ad animaduerſionem ages? iniuriarum? plus tibi ego largiar, non ſolum egeris, uerumetiam cōdemnaris licet: nunquid magis poßidebis? actio enim iniuriarum non ius poßeßionis aßequitur, ſed dolorem imminutæ libertatis iudicio, pœnaq; mitigat, Prætor interea Piſo tanta de re tacebit? quemadmodum te reſtituat in ædes tuas non habebit? qui dies totos aut uim fieri uetat, aut reſtitui factam iubet, qui de foßis, de cloacis, de minimis aquarum itinerumq; controuerſijs interdicit, is repente obmuteſcet? in atrocißima re quid faciat non habebit? & C. Piſone domo, tectisq; ſuis prohibito, prohibito inquam, per homines coactos, & armatos, Prætor quemadmodum more, et exemplo opitulari poßit non habebit? quid enim

Aetiologia ἀρε.

Iteratio per emphaſim.

 dicet?

dicet? aut quid tu tam inſigni accepta iniuria poſtulabis? unde ui prohibitus ſis? nemo unquam interdixit. nouum eſt, non dico inuſitatum, uerùm omnino inauditum. unde deiectus? quid proficies, cùm illi hoc reſpondebunt tibi, quod tu nunc mihi, armatos ſe tibi obſtitiſſe, ne in ædes accederes: deijci porrò nullo modo potuiſſe, qui non acceſſerit. Deijcior ego, inquis: ſi quis meorum deijcitur, omnino iam bene agis, à uerbis enim recedis, & æquitate uteris: nam uerba ipſa ſi ſequi uolumus, quomodo tu deijceris, cùm ſeruus tuus deijcitur? Verùm ita eſt uti dicis, te deiectum debeo intelligere, etiamſi tactus non fueris. nónne? agè nunc ſi ne quidem tuorum quiſquam loco motus erit, atque omnes in ædibus adſeruati, ac retenti, tu ſolus prohibitus, & à tuis ædibus ui, atq; armis perterritus, utrum hanc actionem habebis, qua nos uſi ſumus? an aliam quampiam? an omnino nullam? nullam eſſe actionem in re tam inſigni, tamq; atroci, neque prudentiæ, neq; authoritatis tuæ eſt. alia ſi quæ fortè eſt, quæ nos fugerit: dic quæ ſit. cupio diſcere. hæc ſi eſt qua nos uſi ſumus, te iudice uincamus neceſſe eſt. non enim uereor ne hoc dicas, in eadem cauſa eodem interdicto te oportere reſtitui, Cecinnam nō oportere. Etenim cui perſpicuum non ſit? ad incertum reuocari bo-

Anthypophora.

u po=
quam
, ue=
l pro=
nunc
acce=
i non
un de
rece=
ui uo=
us de-
debeo
t agè
notus
tenti,
armis
qua
nino
igni,
tatis
dic
mus,
or ne
te o=
enim
i bo=
ua

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0067-3

na, fortunas, poſſeßiones omnium: ſi ulla ex parte ſententia huius interdicti diminuta, aut infirmata ſit. ſi authoritate uirorum talium ius armatorum hominum iudicio approbatum uideatur, in quo iudicio non de armis dubitatum, ſed de uerbis quæſitum eſſe dicatur? is ne apud uos obtinebit cauſam, qui ſe ita defenderit: eieci ego te armatis hominibus, non deieci: ut tantum facinus non in æquitate defenſionis, ſed in una litera latuiſſe uideatur? huiuſce rei uos ſtatuetis nullam eſſe actionem? nullum experiundi ius conſtitutum? quod obſtiterit armatis hominibus, qui multitudine coacta non introitu, ſed omnino aditu quempiam probibuerit? Quid ergo, hoc quam habet uim? ut † iſta re aliquid cum aliqua ex parte differre uideatur, utrum, pedem cum intulero, atque in poſſeßionem ueſtigium fecero, tum expellar, atque deijciar: an in eadem ui atque iiſdem armis mihi ante occurratur, ne non modò intrare, uerùm etiam aſpicere aut aſpirare poßim, qui hoc ab illo differt? ut ille cogatur reſtituere, qui ingreſſum expulerit: ille qui ingredientem repulerit non cogatur? Videte per deos immortales quod ius nobis, quam conditionem uobiſmet ipſis, quam denique ciuitati legem conſtituere uelitis. huiuſce generis una eſt actio, per hoc interdictum,

al. illa res

A ſimili.

dictum, quo nos uſi ſumus, conſtituta. ea ſi nihil ualet, aut ſi ad hanc rem non pertinet, quid negligentius, aut quid ſtultius maioribus noſtris dici poteſt? qui aut tantæ rei prætermiſerint actionẽ, aut eam conſtituerint, quæ nequaquam ſatis uerbis cauſam, & rationem iuris amplecteretur? periculoſum eſt diſſolui hoc interdictum, captioſum eſt omnib. rem ullam conſtitui eiuſmodi, quæ cum armis geſta ſit, reſcindi iure non poßit. ueruntamen eſt turpißimum illud tantæ ſtultitiæ prudentißimos homines condemnari, ut uos iudicetis huius rei interdictum, atq; actionem in mentem maioribus noſtris non ueniſſe. Quæramur, inquit, licet, tamen hoc interdicto Ebutius non tenetur. quid ita? quod uis Cecinnæ facta non eſt. dici in hac cauſa poteſt, ubi arma fuerint: ubi coacta hominum multitudo: ubi inſtructi & certis locis cum ferro homines collocati, ubi minæ, pericula, terroresq; mortis: ibi uim non fuiſſe? nemo inquit occiſus eſt, neque ſaucius. Quid ais? cùm de poßeſſionis controuerſia, & de priuatorum hominum contentione iuris loquamur: tu † uim negabis eſſe factam, ſi cædes & occiſio facta non erit? ego exercitus maximos ſæpe pulſos & fugatos eſſe dico terrore ipſo, impetuq; hoſtium ſine cuiuſquam nõ modò morte, uerumetiam uulnere. etenim Recuperatores

Antitheto.

Emphaſis

ratores non ea ſola uis eſt, quæ ad corpus noſtrũ uitamq; peruenit, ſed etiam multo maior ea, quæ periculo mortis iniecto, formidine animum perterritũ loco ſæpe, & certo de ſtatu dimouet. Itaq; ſaucij ſæpe homines cum corpore debilitantur, animo tamen non cedunt: neq; † enim relinquunt locum, quem ſtatuerint defendere. at alij pelluntur integri, ut non dubium ſit, quin maior adhibita uis ei ſit: cuius animus ſit perterritus, quam illi, cuius corpus uulneratum ſit. Quòd ſi ui pulſos dicimus exercitus eſſe eos, qui metu ac tenui ſæpe ſuſpicione periculi fugerunt: & ſi non ſolum impulſu ſcutorum, neq; conflictu corporum, neq; ictu cominus, neq; coniectione telorum, ſed ſæpe clamore ipſo militum, aut inſtructione, aſpectuq; ſignorum magnas copias pulſas eſſe, & uidimus, & audiuimus: quæ uis in bello appellatur, ea in otio non appellabitur? & quod uehemens in re militari putatur, id leue in iure ciuili iudicabitur? & quod exercitus armatos mouet, id aduocationem togatorum non uidebitur mouiſſe? & uulnus corporis magis iſtam uim, q̃ terror animi declarabit? & ſauciatio quæretur, cum fugam factam eſſe conſtabit? tuus enim teſtis hoc dixit: metu perterritis noſtris aduocatis, locũ qua effugerent demonſtraſſe. qui non modò ut fugerent, ſed etiam ipſius fu-

A l. eum

A maiori.
A minori.

A cauſa — us fugæ tutam uiam quæſierunt: his uis adhibita nō
Ab affectu — uidebitur? quid igitur fugiebant? propter metum?
quid metuebant? uim uidelicet. Poteſtis igitur
principia negare, cum extrema conceditis? fugiſ-
ſe perterritos cōfitemini, cauſam fugæ dicitis ean-
dem, quam omnes intelligimus: arma, multitudinē
hominum, incurſionem atq; impetum armatorum.
hæc ubi conceduntur eſſe facta, ubi uis facta nega-
bitur? At uerò hoc quidem iam uetus eſt, & maio-
Expolitio — rum exemplo multis in rebus uſitatum, cum ad uim
faciundam ueniretur, ſi quos armatos quamuis
procul conſpexiſſent, ut ſtatim teſtificati diſcede-
rent: optime ſponſionem facere poſſent, ni aduer-
ſus edictum prætoris uis facta eſſet. Itane uero?
ſcire eſſe armatos ſatis eſt, ut uim factam probes?
in manus eorum incidere non eſt ſatis? aſpectus
armatorum ad uim faciendam ualebit? incurſus
& impetus non ualebit? qui abierit, facilius ſibi
A fictione — uim factam probabit, quàm qui effugerit? At ego
dico hoc: ſi ut primo in caſtello Cecinnæ dixit E-
butius, ſe homines coëgiſſe & armaſſe: neq; illum
ſi eò acceßiſſet, abiturum, ſtatim Cecinna diſceſ-
ſiſſet: dubitare uos non debuiſſe, quin Cecinnæ fa-
cta uis eſſet. Si uerò ſimul ac procul conſpexit ar-
matos, receßiſſet, eo minus dubitaretis. omnis e-
Definitio. — nim uis eſt, quæ periculo, aut decedere nos alicun-
de cogit, aut prohibet accedere. Quod ſi aliter

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0073-7

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0074-2

ſtatuetis, uidete ne hoc uos ſtatuatis, qui uiuus diſceſſerit, ei uim non eſſe factam: ne hoc omnibus in poſſeßionum controuerſijs præſcribatis, ut conſligendum ſibi, & armis decertandum putent: ne quemadmodum in bello, pœna ab ignauis imperatoribus conſtituitur: ſic in iudicijs deterior cauſa ſit eorum, qui fugerint, quàm qui ad extremum uſque contenderint. Cum de iure, & legitimis hominum controuerſijs loquimur, & in his rebus uim nominamus, pertenuis uis intelligi debet. uidi armatos, quamuis paucos: magna uis eſt, deceßi unius hominis telo perterritus, deiectus, detruſus ſum. hoc ſi ita ſtatuetis? non modo non erit cur depugnare quiſquam poſthac poſſeßionis cauſa uelit: ſed ne illud quidem, cur repugnare: ſin autem uim ſine cæde, ſine uulneratione, ſine ſanguine nullam intelligetis, ſtatuetis homines poſſeßionis cupidiores, quam uitæ eſſe oportere. Age uerò de ui teipſum habebo iudicem Ebuti, reſponde ſi tibi uidetur, in fundum Cecinna, utrum noluit tandem, aut non potuit accedere: cum te obſtitiſſe, & repudiaſſe dicis, certe hunc uoluiſſe concedis. potes igitur dicere non ei uim fuiſſe impedimento? cui cum cuperet, eoq; conſilio ueniſſet, per homines coactos non ſit licitum accedere? ſi enim id, quod maximè uoluit, nullo modo potuit: uis profectò

Epexegeſis.

Apoſtrophe.

que

quædam obſtiterit neceſſe eſt: aut tu dic quamobrem cum uellet accedere, non acceſſerit. iam uim

Tranſitio factam negare non potes. deiectus quemadmodum ſit, qui non acceſſerit, id queritur. dimoueri enim & depelli de loco neceſſe eſt eũ, qui deijciatur. id aũt accidere ei qui poteſt, qui omnino in eo loco, unde ſe deiectum eſſe dicit, nunq̃ fuit? quòd ſi fuiſſet & ex eo loco metu permotus fugiſſet, cùm armatos uidiſſet: dicerésne eſſe deiectum? opinor, an tu qui tam diligenter, & tam callidè uerbis cõtrouerſias non æquitate dijudicas, & iura non utilitate communi, ſed literis exprimis: poteris ne dicere deiectum eßе eum, qui tactus non erit? quid? detruſum dices? nam eo uerbo antea Prr. hoc interdicto uti ſolebant. quid ais? potéſtne detrudi quiſquam, qui non attingitur? nónne ſi uerbum ſequi uolumus, hoc intelligamus neceſſe eſt? eum detrudi, cui manus afferantur? neceße eſt inquam, ſi ad uerbum rem uolumus attingere, neminem ſtatu detruſum qui non adhibita ui, manu dimotus, & actus præceps intelligatur: deiectus uerò qui poteſt eſſe quiſquam, niſi in inferiorem locum de ſuperiore motus? poteſt pulſus, fugatus, eiectus deniq;: illud uerò nullo modo poteſt. deiectus eſſe

Aetiologia. quiſquam, non modò qui tactus nõ ſit, ſed ne æquo quidẽ & plano loco. Quid ergo? hoc interdictũ

pu-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0077-9

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0078-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0079-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0080-5

putamus eorum cauſa compoſitum, qui ſe præci-
pitatos ex locis ſuperioribus dicerent? eos enim Teſtamẽti formula.
uerè poßumus dicere eſſe deiectos. An non? cùm
uoluntas & conſilium et ſententia interdicti in-
telligatur, impudentiam ſummam, aut ſtultitiam
ſingularem putabimus: in uerborum errore uerſa-
ri? rem & cauſam, & utilitatem communem non
relinquere ſolùm, ſed etiam prodere? An hoc du-
bium eſt? quin neq; uerborum tanta copia ſit, non
modò in noſtra lingua, quæ dicitur inops, ſed ne
in alia quidem ulla: res ut omnes ſuis certis, ac pro-
prijs uocabulis nominentur: neq; uerò quicquam
opus ſit uerbis, cùm ea res, cuius cauſa uerba quæ-
ſita ſint, intelligatur, quæ lex, quod ſenatuſcon-
ſultum, quod magiſtratus edictum, quod fœdus,
aut pactio, quod (ut ad priuatas res redeam) te-
ſtamentum quæ iudicia aut ſtipulationes, aut pa-
cti, & conuenti formula, non infirmari, aut con-
uelli poteſt, ſi ad uerba rem deflectere uelimus?
conſilium autem eorum, qui ſcripſerunt, & ratio-
nem & autoritatem eorum relinquamus? ſermo
hercule & familiaris & quotidianus non cohære-
bit, ſi uerba inter nos aucupabimur. Deniq; impe-
rium domeſticum nullum erit, ſi ſeruulis hoc no-
ſtris conceſſerimus, ut ad uerba nobis obediant,
non ad id, quod ex uerbis intelligi poßit, obtem-

perent. Exemplis uidelicet nunc uti mihi neceſſe eſt harum rerum omnium? non occurrit unicuiq; ueſtrum aliud alij in omni genere exemplum quod teſtimonio ſit, non ex uerbis totum pendere ius, ſed uerba ſeruire hominum conſilijs, & authoritatibus? Ornatè & copioſè L. Craſſus homo longè eloquentiſsimus, paulò antè quàm nos in forum uenimus, iudicio Centumuirali hanc ſententiam defendit: & facilè, cùm contra eum prudentiſsimus homo Q. Mutius diceret: probauit omnibus, M. Curium, qui hæres inſtitutus eſſet ita, mortuo Poſthumo filio, cùm filius non mortuus, ſed ne natus quidem eſſet, hæredem eſſe oportere. Quid? uerbis ſatis hoc cautum erat? minimè. quæ res igitur ualuit? uoluntas, quæ ſi tacitis nobis intelligi poßet, uerbis omnino non uteremur: quia non poteſt, uerba reperta ſunt, non quæ impedirent, ſed quæ indicarent uoluntatem. Lex uſum & authoritatem fundi iubet eſſe biennium. at utimur eodem iure in ædibus, quæ in lege non appellantur. Si uia ſit immunita, iubet, qua uelit, agere iumentum, poteſt hoc ex uerbis intelligi: licere ſi uia ſit in Brutijs immunita agere, ſi uelit, iumentum per M. Scauri Tuſculanum. Actio eſt in actorem præſentem his uerbis. quandoquidem te in iure con-

ſpicio.

ſpicio. Hac actione Appius ille ... poſſet, ſi tam uerè homines uerba con... etarentur, quàm rem, cuius cauſa uerba ſunt, non conſiderarent. Teſtamento ſi recitatus hæres eſſet pupillus Cornelius, isq; iam annos uiginti haberet: uobis interpretibus amitteret hæreditatem? Veniunt in mentem mihi permulta, uobis plura certò ſcio. uerùm ne nimium multa complectamur, atque ab eo, quod propoſitum eſt, longius aberret oratio: hoc ipſum interdictum de quo agitur, conſideremus. Intelligetis enim in eo ipſo ſi in uerbis ius conſtituamus, omnem utilitatem nos huius interdicti, dum uerſuti & callidi uolumus eſſe, amiſſuros. VNDE TV, AVT FAMILIA, AVT PROCVRATOR TVVS. Si me uillicus tuus ſolus deieciſſet, non familia deieciſſet, ut opinor, ſed aliquis de familia. rectè igitur diceres te reſtituiſſe? quippe, quid enim facilius eſt? quàm probari ijs, qui latinè ſciant, in uno ſeruulo familiæ nomen non ualere? ... uerò ne habeas quidem ſeruum præter eum, qui me deiecerit, clames uidelicet, ſi habeo familiam: à familia mea fateor te eſſe deiectum. neq; dubium eſt, quin ſi ad rem iudicandã uerbo ducimur, non re, familiã intelligamus, quæ conſtet ex ſeruis pluribus: quin unus homo familia non ſit. uerbum certè

Teſtamẽti formula.

..o poſtulat, ſed etiam cogit. At ..., interdictiq́; uis, & Prr. uoluntas, & hominum prudentium conſilium, & autoritas reſpuat hanc d.fenſionem, & pro nihilo putet. qd ergo? iſti hom..es latine non loquuntur? imò uerò tantùm loquuntur, quantum eſt ſatis ad intelligendam uoluntatem, cùm ſibi hoc propoſuerint, ut ſiue me tu deieceris, ſiue tuorum quiſpiam, ſiue ſeruorum, ſiue amicorum, ut ſeruos non numero diſtinguant, ſed appellent uno familiæ nomine. De liberis autem quiſquis eſt, procuratoris nomine appelletur, nõ quo omnes ſint ut appellentur procuratores, qui negotij noſtri aliquid gerant: ſed in hac re, cognita ſententia interdicti uerba exquiri omnia noluerunt. non enim ali.. cauſa eſt æquitatis in uno ſeruo, & in plurib. non alia ratio iuris in hoc genere duntaxat, utrum me tuus procurator deiecerit is, qui legitimè procurator dicitur omnium rerũ eius, qui in Italia non ſit, abſitúe reip. cauſa: quaſi quidam penè dominus hoc eſt, alieni iuris uicarius, aut tuus colonus a.. ..nus, aut cliens aut libertus, aut quiuis qui ..am uim, deiectionemq́; tuo rogatu, aut tuo nomine fecerit. Quare ſi ad eum reſtituendum, qui ui deiectus eſt, eandem uim habet æquitatis ratio, ea intellect.., certè nihil ad rem pertinet: quæ uerborũ

uis

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0085-3

50 A 3/K 53

Drei

nimmer

Drei

nimmer [illegible] dienen

Und

Dienen dienst [illegible] [illegible]

viel viel [illegible] viel

viel

Mannen dienst

Dienen M

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0087-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0088-0

iſſe, ut uim uitæ aut corpori potuerint afferre. Atque ut magis intelligas, quàm uerba nihil ualeant: ſi tu ſolus, aut quiuis unus cum ſcuto, cum gladio impetum in me feciſſes: atq; ego ita deiectus eſſem, auderes'ne dicere, interdictum eſſe de armatis hominibus? hic autem armatum hominem unum fuiſſe? Non opinor, tam impudens eſſes. atqui uide ne multo nunc ſis impudentior. nam tum quidem omnes mortales implorare poſſes, quod homines in tuo negotio latine loqui obliuiſcerentur: quod inermes armati iudicarentur: quod, cum interdictum eſſet de pluribus, commiſſa res eſſet ab uno: unus homo plures eſſe homines iudicarentur. Verùm in his cauſis non uerba ueniunt in iudicium: ſed ea res, cuius cauſa uerba hæc, in interdictum coniecta ſunt. Vim, quæ ad caput, & ad uitam pertinet, reſtitui ſine ulla exceptione uoluerunt. Ea ſit plerunque per homines coactos, armatosq́;. quæ ſi alio conſilio, eodem periculo facta ſit, eodem iure eſſe uoluerunt. Non enim maior eſt iniuria, ſi tua familia, quàm ſi tuus uillicus: non ſi ſerui tui, quàm ſi alieni, ac mercenarij: non ſi tuus procurator, quàm ſi uicinus, aut libertus tuus: non ſi coactis hominibus, quàm ſi uoluntarijs, aut etiam aſſiduis, ac domeſticis: non ſi armatis, quàm ſi inermibus, qui

A finitione.

uim haberent armatorum, ad nocendum, non ſi pluribus, quàm ſi uno armato. Quibus enim rebus plerunq; uis ſit, eiuſmodi hæ res appellantur interdicto. Si per alias res eadem facta uis eſt, ea tametſi uerbis interdicti non concluditur, tamen ſententia iuris atque authoritate retinetur. Venio nunc ad illud tuum non deieci, ſi non ſiui accedere. Puto teipſum Piſo perſpicere, quanto iſta ſit anguſtior, iniquiorq́; defenſio, quam ſi illa uterere: non fuerunt armati cum fuſtibus & ſaxis fuerunt. Si me hercule mihi non copioſo homini ad dicendum, optio detur, utrum malim defendere, non eſſe deiectum eum, cui ui & armis ingredienti ſit occurſum, an armatos non fuiſſe eos, qui ſine ſcutis, ac ſine ferro fuerint: omnino ad probandum utrãque rem uideam infirmam, nugatoriamq́; eſſe, ad dicendum autem in altera uidear mihi aliquid reperire poſſe, non fuiſſe armatos eos, qui neq; ferri quicquam, neq; ſcutum ullum habuerint? hic uerò hæream, ſi mihi defendendum ſit, eum qui pulſus, fugatusq́; ſit, non eſſe deiectum. Atque illud in tota defenſione tua, mihi maximè mirum uidebatur, te dicere iuriſconſultorum authoritati obtemperari non oportere: quod ego, tametſi non nunc primùm, neq; in hac cauſa ſolùm audio, tamen admodum mirabar, abs te quamobrem diciretur.

Nam

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0090-5

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0092-6

Nam cæteri tum ad iſtam hortationem decurrũt, cùm ſe in cauſa putant habere æquum, & bonum quod defendant. Si contrà uerbis, & literis, & (ut dici ſolet) ſummo iure contenditur: ſolent eiuſmodi iniquitati, & boni & æqui nomen, dignitatemq; opponere. Tum illud quod dicitur ſic uenire irrident: tum aucupia uerborum, & literarum tendiculas in inuidiam uocant: tum uociferantur, ex æquo & bono, non ex callido, uerſutoq; iure rem iudicari oportere: ſcriptum ſequi calumniatoris eſſe, boniq; iudicis, uoluntatem ſcriptoris, authoritatemq; defendere. In iſta uerò cauſa, cùm tu ſis is, qui te uerbo literaq; defendas, cùm tuæ ſint eæ partes: unde deiectus es? an inde quò prohibitus es accedere? eiectus es, non deiectus. cùm tua ſit hæc oratio: fateor me homines coêgiſſe, fateor armaſſe, fateor tibi mortem eſſe minatum: fateor, hoc interdictum Præt. uiolaui. ſi uoluntas, & æquitas ualeat. ſed ego inuenio in interdicto uerbum unum, ubi deliteſcam. non deieci te ex eo loco, quem in locum prohibui ne uenires. In iſta defenſione accuſa eos, qui conſuluntur: quod æquitatis cenſeant rationem non uerbi haberi oportere. Et hoc loco Scæuolam dixiſti cauſam apud Centumuiros non tenuiſſe, quem ego antea non commemoraui, quod idem faceret,

Cõfirmatio per cõtentionẽ.

quod tu nunc: tametſi ille in aliqua cauſa faciebat, tu in nulla facis, tamen probaſſe nemini quod defendis: quia uerbis oppugnare æquitatem uidebatur. Cùm id miror, te hoc in hac re, alieno tempore, & contrà, quàm iſta cauſa poſtulaſſet, defendiſſe: tum illud uulgo in iudicijs & nonnunquã ab ingenioſis hominibus defendi mihi mirum uideri ſolet. Nec iuriſconſultis concedi, nec ius ciuile in cauſis ſemper ualere oportere. Nam qui hoc diſputant, ſi id dicunt, non rectè aliquid ſtatuere eos, qui conſulantur: non hoc debent dicere iuri ciuili, ſed hominibus ſtultis obtemperari non oportere: ſin illos rectè reſpondere concedunt, & aliter iudicari dicunt oportere: malè iudicare oportere dicunt. neq; enim fieri poteſt, ut aliud iudicari de iure, aliud reſponderi oporteat: nec ut quiſquam iuris numeretur peritus, qui id ſtatuat

Dilemna. eſſe ius, quod non oporteat iudicari. At eſt aliquando contra iudicatum, primùm utrum rectè an perperam? ſi rectè, id fuit ius, quod iudicatum eſt: ſin aliter, non dubium eſt, utrum iudices, an iuriſconſulti uituperandi ſint: deinde ſi de iure uario quippiam iudicatum eſt, non potius contra iuriſconſultos ſtatuunt: ſi aliter pronunciatum eſt, ac Mutio placuit, quàm ex eorum authoritate: ſi ut Manilius ſtatuebat, ſic eſt iudicatum.

Etenim

Etenim ipſe Craßus non ita cauſam apud Centumuiros egit, ut contra iuriſconſultos diceret: ſed ut hoc doceret, illud quod Scæuola defendebat, non eſſe iuris: & in eam rem non ſolùm rationes afferret, ſed etiam Q. Mutio ſocero ſuo, multisq; peritißimis hominibus authoribus uteretur. Nam qui ius ciuile condemnandum putat, is uincula reuellit non modò iudiciorum, ſed etiam utilitatis, uitæq; communis. qui autem interpretes iuris uituperat, ſi imperitos iuris eſſe dicit: de hominibus, non de iure ciuili detrahit. ſin peritis non putat eſſe obtemperandum, non homines lædit, ſed leges ac iura labefactat. Quod uobis uenire in mentem profectò neceſſe eſt: nihil eſſe in ciuitate tam diligenter, quàm ius ciuile retinendum. etenim hoc ſublato nihil eſt, quare exploratum cuiquam poßit eſſe, quid ſuum, aut quid alienum ſit. Nihil eſt quod æquabile inter omnes, atque unum omnibus eſſe poßit. Itaque in cæteris controuerſijs, atque iudicijs cùm quæritur aliquid factum nécne ſit: uerum an falſum proferatur, & fictus teſtis ſubornari ſolet: & imponi falſæ tabulæ nonnunquam honeſto, ac probabili nomine, bono uiro iudici error obijci, improbo facultas dari: ut cùm ſciens perperam iudicarit, teſtamentum aut tabulas ſecutus eſſe

 uideatur.

uideatur. In iure nihil eſt huiuſmodi. Recuperatores, non tabulæ falſæ, non teſtis improbus, deniq; nimia iſta, quæ dominatur in ciuitate potentia, in hoc ſolo genere quieſcit. Quid agat, quomodo aggrediatur iudicem, qua denique digitum proferat, non habet. Illud enim poteſt dici iudici ab aliquo non tam uerecundo homine, quàm gratioſo: iudica hoc factum eſſe, aut nunquam eſſe factum, uel cogitatum: crede huic teſti, has comproba tabulas. hoc non poteſt. cui filius agnatus ſit, eius teſtamentum non eſſe ruptum, iudica: quod mulier ſine tutore authore promiſerit, deberi. nõ eſt aditus ad huiuſmodi res, neq; potentiæ cuiuſquam, neque gratiæ. Deniq; quo maius hoc ſanctiusq; uideatur, ne pretio quidem corrumpi iudex, in eiuſmodi cauſa poteſt. Iſte ueſter teſtis, qui auſus eſt dicere feciſſe uideri eum, de quo ne cuius rei argueretur quidem ſcire potuiſſet? ipſe nunquã auderet iudicare, deberi uiro dotem, quam mulier nullo authore dixiſſet. O rem præclaram, uobisq; ob hoc retinendam Recuperatores. quod enim eſt ius ciuile? quod neq; inflecti gratia, neq; perfringi potentia, neq; adulterari pecunia poſſit? quod ſi non modò oppreſſum, ſed etiam deſertum, aut negligentius adſeruatum erit: nihil eſt quod quiſquam ſeſe habere certum, aut à patre ac-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0100-7

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0101-3

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0102-8

cepturum, aut relicturum liberis arbitretur. quid enim refert, ædes, aut fundum relictum à patre, aut aliqua ratione habere bene partum, ſi incertum ſit? quæ cùm omnia tua iura mancipij ſint, ea ne poſsis retinere, ſi parum ſit communitum ius: ſi ciuili ac publica lege contra alicuius gratiam teneri non poteſt? quid inquam prodeſt fundnm habere? ſi, quæ decentiſsimè deſcripta à maioribus iura finium, poſſeſsionum, aquarum, itinerumq́; ſunt, hæc perturbari aliqua ratione, commutariq́; poſſunt, mihi credite, maior hæreditas uenit unicuiq; ueſtrum in ijſdem bonis, à iure, & à legibus, quàm ab ijs, à quibus illa ipſa bona relicta ſunt. Nam ut perueniat ad me fundus, teſtamẽto alicuius fieri poteſt, ut retineam quod meum factum ſit, ſine iure ciuili non poteſt. Fundus à patre relinqui poteſt: at uſucapio fundi, hoc eſt, finis ſollicitudinis, ac periculum litium, non à patre relinquitur, ſed à legibus. Aquæ ductus, hauſtus, iter, † auctus, à patre, ſed rara authoritas harum rerum omnium à iure ciuili ſumitur. † Quapropter non minus diligenter ea, quæ à maioribus accepiſtis publica patrimonia iuris, quàm priuatæ ueſtræ rei retinere debetis? non ſolũ quod hæc iure ciuili ſepta ſunt: ſed etiam quòd patrimonium unius incommodo dimittitur: ius amitti

Interpretatio.

al. actus,

Epilogus.

non poteſt ſine magno incommodo ciuitatis. In hac ipſa cauſa Recuperatores, ſi hoc nos non obtinebimus: ui armatis hominibus deiectum eſſe eum, quem ui armatis hominibus pulſum, fugatumq́; eſſe conſtet: Cecinna rem non amittet: quam ipſam animo forti, ſi tempus ita ferret, amitteret: in poſſeſsionem in præſentia non reſtituetur: nihil amplius. Populi Romani cauſa, ciuitatis ius, bona, fortunæ, poſſeſsionesq́; in dubium incertumq́; reuocabuntur: ueſtra authoritate hoc conſtituetur, hoc præſcribetur: qui cùm tu poſthac de poſſeſsione contendes, eum ſi ingreſſum modò deieceris, in prædium reſtituas oportebit. ſin autem ingredienti cum armata multitudine obuius fueris, & ita uenientem repuleris, fugaris, auerteris: † tum ſtatuetis solùm, non etiam in animo, niſi cruor appareat, uim non eſſe factam: in iure parum delictum eſſe, qui prohibitus ſit: niſi ex eo loco ubi ueſtigium impreſſerit, deijci neminem poſſe, iuris ſententiam retinere, & æquitatem plurimum ualere oportere, uerbo ac litera ius omne torqueri: uos ſtatuite Recuperatores, utrum utilius eſſe uideatur. hoc loco percommodè accidit: quod non adeſt is, qui paulò antè affuit, & adeſſe nobis frequenter in cauſa ſolet: uir ornatiſsimus C.

Anaſtrophe.

Aqui-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0105-5

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0106-0

Aquilius. nam ipſo præſente de uirtute eius, & prudentia timidius dicerem, quòd & ipſe pudore quodam afficeretur ex ſua laude: & me ſimilis ratio pudoris à præſentis laude tardaret. cuius autoritate dictum eſt, ab illa cauſa concedi nimium non oportere. Vereor de tali uiro ne plus dicam, quàm uos aut ſentiatis, aut apud uos commemorari uelitis. quapropter hoc dicam, nunquam eius authoritatem nimium ualere, cuius prudedtiam populus Romanus in cauendo, non in decipiendo perſpexerit: qui iuris ciuilis rationem nunquam ab æquitate ſeiunxerit: qui tot annos ingenium, laborem, fidem ſuam, populo Romano promptam, expoſitamq́; præbuerit, qui ita iuſtus, & bonus uir eſt, ut natura, non diſciplina conſultus eſſe uideatur, ita peritus ac prudens, ut ex iure ciuili non ſcientia ſolùm quædam, uerùm etiam bonitas nata uideatur: cuius tantum eſt ingenium, ita prompta fides, ut quicquid inde haurias, purum liquidumq́; te haurire ſentias. Quare permagnam initis à nobis gratiam, cùm eum authorem ueſtræ defenſionis eſſe dicitis. Illud autem miror, cur uos aliquid contra me ſentire dicatis, cùm eum authorem uos pro me appelletis, ueſtrum nominetis. Veruntamen quid ait iſte ueſter author? omnibus quicquid uerbis actum pronunciatumq́; ſit, conue-

Poliſyndeton.

nit

uenit, ego ex iſto genere conſultorum non nomi-
nem, ut opinor, iſtum ipſum, quo uos authore rem
iſtam agere, & defenſionem cauſæ cõſtituere uos
dicitis. qui cùm iſtam diſputationem mecum in-
greſſus eſſet, non poſſe probare quenquam eſſe de
iectum, niſi ex eo loco in quo fuiſſet: & ſententi-
am interdicti mecum facere fatebatur: uerbo me
excludi dicebat, à uerbo autem poſſe recidi non ar
bitrabatur. Cùm exemplis uterer multis, etiam il-
la materia æquitatis ab uerbo, & ab ſcripto: plu-
rimis ſæpe in rebus ius, & equi boniq; rationem
eſſe ſeiunctam: ſemperq; id ualuiſſe plurimum,
quod in ſe authoritatis habuiſſet, æquitatisq; plu-
rimum conſolatus eſt me, & oſtendit in hac ipſa
cauſa nihil eſſe quod laborarem: nam uerba ipſa
ſponſionis facerent mecum, ſi uellent diligenter
attendere. quonam, inquam, modo? quia certè, in-
Dialogiſmus. quit, deiectus eſt Cecinna ui, hominibus armatis,
aliquo ex loco, ſi non ex eo loco, quem in locum ue
nire uoluit, at ex eo certè, unde fugit. quid tum?
Prætor, inquit, interdixit, ut, unde deiectus eſ-
ſet, eò reſtitueretur, hoc eſt, quicunque is locus eſ-
ſet, unde deiectus eſſet. Ebutius autem, qui fate-
tur aliquo ex loco deiectum eſſe Cecinnam, is quo-
modo ſe reſtituiſſe dixit, neceſſe eſt, malè fece-
rit ſponſionem. Quid eſt Piſo, placet tibi pugna-
re uer-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0109-1

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0110-3

re uerbis? placet cauſam iuris & æquitatis, & non noſtræ poſſeßionis, ſed omnino poßeßionum omnium conſtituere in uerbo? Ego quod mihi uideretur, quod à maioribus factitatum, quid horum authoritate, quibus iudicandum eſt, dignum eſſet: oſtendi, id uerum, id æquum, id utile omnibus eſſe, ſpectari quo conſilio, & qua ſententia, non quibus quidq; uerbis eſſet actum. tu me ad uerbum uocas? non antè uenio, quàm recuſaro. nego oportere, nego obtineri poſſe, nego ullam rem eſſe, quæ aut comprehendi ſatis, aut caueri, aut excipi poßit: ſi aut præterito aliquo uerbo, aut ambiguè poſito, ſententia, & re cognita non id quod intelligitur, ſed id quod dicitur, ualebit. Quoniam ſatis recuſaui, uenio iam quò uocas: quæro abs te, ſim ne deiectus, non de Fulciniano fundo, neq; enim prætor, ſi ex eo fundo eſſem deiectus, ita me reſtitui iußiſſet, ſed eò unde deiectus eſſem: ſum ex proximi uicini fundo deiectus, qua adibam ad iſtum fundum: ſum de uia, ſum certè alicunde, ſiue de priuato, ſiue de publico, eò reſtitui ſum iuſſus. reſtituiſſe te dixiſti: nego me ex decreto Prætoris reſtitutum eſſe. Quid ad hæc dicimus? aut tuo, quemadmodum dicitur gladio, aut noſtro defenſio tua conficiatur neceſſe eſt. ſi ad interdicti ſententiam confugis, & de quo fundo actum ſit tum

Apoſtrophe cum contentione.

tum, cùm Ebutius reſtituere iubebatur, id quærendum eſſe dicis: neq; æquitatem rei uerbi laqueo capi putas oportere, in meis caſtris præſidijsq; uerſaris. mea, mea eſt iſta defenſio, ego hoc uocifero, ego omnes homines deosq; teſtor: cum maiores uim armatã nulla iuris defenſione texerint, non ueſtigium eius, qui deiectus ſit, ſed factum illius, qui deiecerit, in iudicium uenire: deiectum eſſe, qui fugatus ſit, uim eſſe factam, cui periculum mortis ſit iniectum. iſtum locum fugis, & reformidas, & me ex hoc, ut ita dicam, campo æquitatis, ad iſtas uerborum anguſtias, & ad omnes literarum angulos reuocas, in ijs ipſis intercludere inſidijs, quas mihi conaris opponere. non deieci, ſed eieci. per acutum hoc tibi uidetur, hic eſt mucro defenſionis tuæ in eum ipſum cauſa tua incurrat, neceſſe eſt, ego enim tibi refero, ſi non ſim ex eo loco deiectus, quò prohibitus ſum accedere: at ex eo ſum deiectus, quò acceßi, unde fugi. Si Prætor non diſtinxit locum, quò me reſtitui iuberet & reſtitui iußit, non ſum ex † decreto reſtitutus. Velim Recuperatores, hoc totum ſi uobis uerſutius, quã mea cõſuetudo defendẽdi fert, uidebitur, ſic exiſtimetis, primum aliunde nõ me excogitaſſe, deinde huius rationis non modò non inuentorẽ, ſed ne probatorẽ quidem eſſe me, idq; me non

† al. ex edicto.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0114-5

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0115-0

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0116-6

AB 50 A 3/
K, 53
(X219 4403)

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0117-1

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0118-7

T. CICE-
NIS PRO A.
CECINNA ORA-
tio undecunque diſer-
tiſsima.

ata maximorum in re litera
orum, Iacobi Omphalij An-
rnaci, atq; Bart. Lato-
mi appoſitiſsimis an-
notationibus.

runt præterea Ioachimi Camera-
eandem pro A. Cecinna Oratio-
nem docta cum primis, tum
longè vtiliſsima
ſcholia.

ONIAE AGRIPPINAE
Interſignium Monocerotis.
Anno. 1565.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-227446-p0119-6